

עַל הַצַּדִּיקִים
וְעַל הַחֲסִידִים

הרי יכולנו עם הכסף הזה לקנות נצח

הגה"צ רבי חזקיהו מיישקובסקי שליט"א בפנינים
ממרון ראש הישיבה הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל

מִרְן רֹאשׁ הַיְּשִׁיבָה הַגְּרָאִי"ל שְׁטֵינְמָן זְצוּק"ל, הִיה אֹמֵר כִּי מִכָּל הַמַּחְלוֹת, יֵשׁ מַחְלָה אַחַת שְׁאִין לָה תְּרוּפָה וְהִיא נִקְרָאת 'זְקֵנָה'. מִי שֶׁהִפִּיק אֶת הַמִּירָב בַּשָּׁנוֹת צַעֲיֵירוֹתוֹ, זֹכֵה גַם לַעֲת זְקֵנוֹתוֹ לַגְּדוֹל בַּתּוֹרָה. אֲבָל מִי שֶׁלֹּא טָרַח בְּעֶרֶב שַׁבָּת, מָה יֵאָכֵל בַּשַּׁבָּת? מָה שֶׁנִּרְאָה לוֹ מִיּוֹתֵר בַּצַּעֲיֵירוֹתוֹ, זֶה הַפִּיקוּחַ נִפְשׁ שֶׁל יְמֵי זְקֵנוֹתוֹ.

צריך לדעת לנצל את הרגעים הללו. אין רגע מיותר. אין אגורה אחת מיותרת. אפשר לקנות עם זה נצח.

בסוף ימיה של אשת חבר של מרן ראש הישיבה זצ"ל, שאלה אותה פעם הנכדה שלה האם היא זוכרת פעם שהסבא יצא מגדרו, האם היא ראתה שכואב לו משהו. והסבתא השיבה כי פעם אחת היא ראתה שאכן כואב לו כאב אמיתי. זה אולי לא מתאים לכל אחד, אבל לראש הישיבה ולרבנית זה היה מתאים.

במטבח שלהם היה שיש ישן וסדוק לכל אורכו. פעם הגיע משיהו ואמר לרבנית שהוא יכול להחליף את השיש הישן בשיש חדש במחיר מוזל. הרבנית הסכימה ואכן הלה הגיע והחליף את השיש.

**בארבע שנים האחרונות שזכינו
שהיה רבינו בישיבה של מטה,
שמנו לב למחזות מבהילים**

הגאון רבי גדליה הוניגסברג שליט"א על ההכנות של רשכבה"ג מרן הגראי"ל שטיינמן וצוק"ל למבחן הגדול

פרק נוסף הי' בחלק של האחריות של עיצה שאינה הוגנת שפחד מזה מאוד, והתבטא כמה פעמים שפחד מה יאמרו לי בשמים מדוע יעצת לפלוני כך ומי שמך, וניחם עצמו שאם באים לשאול אותו מותר וצריך הוא לענות.

וכמה פעמים שאלתיו כיון שתלמידים
שואלים אותי בכל מיני ענינים איך מותר
לי לענות, שמא אני משיאם עצה שאינה
הוגנת, אמר לי אם באו לשאול אותך
מסתמא משמים אתה צריך לענות, אבל
מ"מ תקפיד לומר כששואלים אותך
כן נראה לי (גם אני משתדל לומר כן),
וראיתי שנהג כן הרבה פעמים, וכמה
פעמים שהי' נראה מהשואל כאילו בא
אליו בגלל שיש לו איזה רוח הקודש
וכדו', הי' אומר אם אתה שואל אותי
בתור נביא וכדו' דע לך שאיני נביא
ולא בעל רוח הקודש, ואם אתה שואל
מה דעתי כן נראה לי.

זה לחיות כמו סוס

אמר לי רבינו: אמרתי בפני בחורים מחול"ל מה רואים בעוה"ז אוכל טוב, שתיה טובה, יש בחורים שרוצים ללמוד תורה, וההורים רוצים שילמד מקצוע לפרנסה, רפואה הנדסה כל מיני לימודים, הכל לעוה"ז. האם זה התכלית?

וַיְהִי ד' אֶת יוֹסֵף (לט ב)

פרק מיוחד בימי חייו היה ידוע לעולם במה שהי' עונה לרבים בכל שטחי החיים. פרק זה הי' מורכב מאוד, מחד הרגיש בזה שליחות ומאידך פחד וברח מזה מגודל האחריות שבזה, אבל כפה עצמו לעשות כן.

וכמה ה' קשה לו הדבר, שמעתי ממנו רבות כמה זה עולה לו בבריאות, והי' מתבטא שחלק מהשואלים באים עם דברים ששואלים את ליבו מחמת הצרות שעוברים, והחצי השני שואלים את ליבו שמתעסקים בזוטות 'נארישקייט' כלשוננו, וחבל שלא נפגשו אלו עם אלו והי' חוסך הרבה מהשואלים שהיו מבינים שהמריבות עם השכן וכו' הוא לריק בעולם החולף, ונצטער על כך מאוד.

בדבר השאלה מה יחשוב אדם כדי להיות בשמחה: אמר רבינו: "ברוך אלקינו שבראנו לכבודו", להיות גוי זה לחיות כמו סוס, כל מצוה שמקיימים אין לשער איזה זכות יש מזה, עידון גדול מכל העידונים שא"א לשער [ואף אם נכשל בעבירה חלילה, אבל עושה גם מצוה וכמה אושר זה]. רוב האנשים לא שמחים כי רוצים כל תאוות עוה"ז, וזה לא עולה בידם.

שמעתי מרבינו: באים ושואלים איך אפשר להחדיר יראת שמים, אני אומר ע"י לימוד גמ' רש"י ותוס'.

הסיפור שיש על רבינו הוא

לאחר פטירת רבינו, בני הר' יצחק זאב נ"י ביקש ממז"ח שליט"א (הגאון הגדול רבי שרגא שטיינמן) שיספר לו מעשה על רבינו, ואמר לו מז"ח שהסיפור שיש על רבינו הוא, שלמד ועוד פעם למד ועוד פעם ישב ולמד, זה הסיפור שיש על רבינו.

בארבע שנים האחרונות שזכינו שהיה רבינו בישיבה של מטה, שמנו לב למחזות מבהילים, בתקופה זו כהתה עינו וכמעט לא היה מסוגל לקרוא מתוך הגמרא, ועד אז היתה תקופה שמגדילים לו את דפי הגמרא בגודל גדול במיוחד במינו, וכשרצה לשלם והתברר שצילומים אלו יקרים מאוד, אמר רבינו מה זה כסף לעומת דף גמרא, ושילם בשמחה רבה את כל ההוצאות. (דרך אגב ובכלל היה חפץ ושמח לשלם עבור מצוות ולא הסכים להנחות, וכשמזכיר היין ניסה להערים ולבקש מחיר מוזל, א"ל רבינו אתה חושב שאתה עושה אותי מאושר עם 50 שקל, אני מאושר עם שלם עבור המצוה. ואגב דאגב, דרך רבינו היה לתת כל שנותיו יין להבדלה ביש"ק, ולזכות ל"מי - שבירך" שכל ישראל מברכים בכל שבת את מי שנותנים יין לקידוש ולהבדלה, פרט מדהים המראה על החשיבה העמוקה והמיוחדת של רבינו.)

אח"כ גם זה כבר היה קשה לו, ורק הצליח להתפלל מתוך סידור מילה במילה, וגם הדפיסו לו בצורה מיוחדת את פרשת השבוע ללימוד שמו"ת ואת ספר תהילים, ומאז היה כל לימודו אך ורק בע"פ.

שהוא בוחן את עצמו לקראת המבחן הגדול

ושמנו לב שכל פעם שמזכירים איזה גמרא ואיזה רש"י ותוס' היה רבינו אומר מתוך הזכרון זה בדף זה, וזה בתחילת או באמצע או בסוף העמוד, זה ברש"י בשורות הרחבות, זה התוס' השלישי, וכדומה. והיה מבקש מאיתנו שנסתכל בתוך הגמרא לראות אם הוא אומר נכון, והיה נראה בעליל שהוא בוחן את עצמו לקראת המבחן הגדול בבית דין של מעלה, וכך הוא נהג במשך שנתיים שלוש, ואפילו בפעם האחרונה שזכיתי לדבר איתו ביום שלפני חנוכה, הוא הזכיר לשון של גמרא בסוף מסכת גיטין כשהוא מציין שזה מתחיל בסוף עמוד א וממשיך לע"ב, והמתין בעמידה למרות חולשתו הנוראה באותה תקופה שנביא גמרא ונסתכל לראות האם הוא צודק, ואז נחה דעתו.

וראינו זהירות מיוחדת במינה אצל רבינו לא לדעת שום דבר חוץ מהתורה, וכמו שאחז"ל שהתורה נמשלה לשמן שכל טיפת מים דוחה אותה מהכלי, וגם כאשר נשא את עול כלל ישראל בכלל ובפרט, והוצרך להתעניין ולדעת דברים הרבה, מ"מ הוא נזהר לא להתעניין ולא לדעת דברים ופרטים שלא נצרכים לגופו של דבר, ולא פעם התבטא בעת שהוסיפו לו דברים: ע"ז לא יבחנו אותי בבית דין של מעלה, או היה אומר זה לא גמרא, ופעם שאל את השואל איזה פרט נוסף, ותיכף ומיד נמלך בדעת שפרט זה לא נחוץ לגופו של דבר, ומיד "גער" בעצמו באמרו בעצם מה זה שייך לי ובשביל מה אני שואל, אני צריך לדעת גמרא רש"י ותוס' ולא דברים אחרים. ומרגלא בפומיה: אני צריך לדעת רק שלשה דברים, גמרא רש"י ותוספות.

כל הזמן יש רעש עצום של אוטובוסים

צריך להדגיש נקודה יסודית נוספת שזכינו לראות עין בעין תדיר אצל רבינו, את ה'ליגען אין לערנען' - השקיעות בלימוד. רבבות עמך בית ישראל שנכנסו אל הקודש פנימה לא הצליחו לשים לב לזה, הם נכנסו וראו איך שרבינו מקדיש את עצמו כל כולו אליהם ולשאלתם, ונתן להם את תשומת הלב המירבית ביותר, וקבלו תשובה ויצאו. אבל זכינו לראות כסדר שגם בזמנים הללו היה שקוע בלימוד בצורה מיוחדת במינה, לא מבעיא במשך כל השנים שהיה יושב בהשקט ובשלוה על התורה ועל העבודה מתוך פרישות והתנזרות מוחלטת מכל הבלי העוה"ז שום דבר לא הפריע לו מלשקוע בלימוד, קורות ביתו הקדוש יעידו על כך, הרי רבינו היה גר במרכז בני ברק בקול המונה של רומי בצומת סואנת, וליד הבית יש כמה וכמה תחנות אוטובוסים ובמשך כל הזמן יש רעש עצום של אוטובוסים, ופעמים רבות כשאוטובוס עוצר בתחנה הוא מרעיד את כל הסביבה, והבית של רבינו שהיה מבניה פשוטה היה רועד כולו, הקירות החלונות והדלתות, ובמצב כזה קשה להיות בישוב הדעת ובריכוז, זה לא רעש בעלמא אלא זה רעש חזק ורעדה עצומה, והרעש הזה היה במשך רוב שעות היממה, ודבר זה לא הפריע בכלל לרבינו ולא הזיזו מהשקיעות בלימוד.

לשנה הבאה, אמרתי לעצמי, שאם כעת אמשיך לנהוג במנהג הזה, תבין הרבנית שהמנהג כן היה חשוב בעיניי, ואמרתי לה אחרת כדי להרגיעה. לכן החלטתי להפסיק לחלוטין לנהוג במנהג ההוא

פנינים וזכרונות על מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטינמן זצוק"ל
כפי שסיפר מרן עמוד ההוראה הגר"י זילברשטיין שליט"א

אירע מאומה אם פעם אחת לא עשינו מנהג זה. אך לשנה הבאה, אמרתי לעצמי, שאם כעת אמשיך לנהוג במנהג הזה, תבין הרבנית שהמנהג כן היה חשוב בעיניי, ואמרתי לה אחרת כדי להרגיעה. לכן החלטתי להפסיק לחלוטין לנהוג במנהג ההוא, כדי שלא יעלה על דעתה שדבריי היו מהשפה ולחוץ. ולכן כל השנים לא נהגתי במנהג זה, רק כעת לאחר פטירתה, ברצוני לשוב ולנקוט במנהג ההוא, סיים מרן זצ"ל את דבריו. והדברים נוראים, ויורדים עד עמקי הנפש, עד כמה חשש מרן זצ"ל מלצער את אשתו אפילו בדבר קל שכזה.

מדוע סירב מרן זצ"ל לכתוב הסכמה לספר על גילוי משקין?

ובדומה לזה שמעתי מעשה נפלא, על אברך ת"ח שחיבר ספר שלם בענין ההלכה של גילוי משקין, שם האריך בכל פרטי סוגיא זו, והביא שצריך להחמיר בדבר, והביא מה שידוע על רבינו הגר"א מווילנא זיע"א שהקפיד על משקה מגולה גם בזמן הזה, אע"פ שאין מצויין בינינו נחשים, וכן הורו למעשה מרן החזון איש והקהילות יעקב זצוק"ל. ואותו מחבר כבר קיבל הסכמה לספרו ממו"ח מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל, ומגיסי מרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל, ובא למרן זצ"ל לבקש גם ממנו הסכמה.

אך להפתעתו מרן זצ"ל סירב לתת הסכמה לחיבור, למרות שהמחבר הדגיש ואמר שאינו מחפש דווקא הסכמה לכך שחייבים להחמיר בגילוי, אלא שידעו הציבור שיש מקום לחומרא זה, וגם מרן זצ"ל עצמו נזהר בזה כל השנים, אך מ"מ לא הסכים מרן זצ"ל לכתוב הסכמה.

הלך אותו מחבר, וביקש מאחד ממקורבי מרן זצ"ל שינסה אף הוא לשכנע ולדבר עם מרן זצ"ל שיתן הסכמה לחיבורו, אך שוב חזר מרן זצ"ל על דבריו כי הוא אינו מוכן לכתוב הסכמה לחיבור, למרות ששמע ששאר גדולי ישראל כן נתנו הסכמה, מ"מ השיב בתקיפות 'הם יכתבו, אבל אני לא יכתוב'.

משנשאל מדוע כל כך מתעקש שלא לכתוב, הסביר מרן זצ"ל הסבר מדהים ומיוחד במינו, ואמר: "בא וראה מה קורה למי שמחמיר על גילוי משקין, הרי אשתו צריכה לחמם חלב לתינוק, היא שופכת לסיר ומדליקה את האש, ועד שהחלב מתחמם היא צריכה לעמוד שם ולשמור מגילוי, ולפתע שנצרכת לצאת רגע לטפל באחד מהילדים, והיא חוזרת בחזרה ואנחנו

נלקט ונערך ע"י נכדו הרה"ג ר' חיים מלין שליט"א

בתקופה זו, בה רודפים את בני הישיבות ולומדי התורה, מוטל עלינו להתחזק יותר בכבודם ולהבין את גודל מעלתם ותוקף נחיצותם להחזקת וקיום העולם.

ושמעתי מאחד הנדיבים הגדולים, שמחזיק ותומך רבות בעולם התורה, כי פעם אחת נכנס למעונו של מרן הגראי"ל שטינמן זצוק"ל ושאל: עד היום חלק עיקרי ונכבד מתרומותיו היו מיועדות להחזקת הישיבות הקדושות והכוללים, והנה בשנים האחרונות עולם התשובה פורח ומלבלב, ויהודים רבים שלא טעמו את אור התורה והמצוות, זוכים לשוב בתשובה שלימה ולחסות תחת כנפי השכינה, ועל כן אולי כדאי שמהיום והלאה יעביר את החלק העיקרי של תרומותיו להחזקת ותמיכת עולם התשובה.

מרן זצ"ל השיב שבוודאי לא יעשה כן, והציג לו משנה סדורה: 'עליך לדעת, כי כל המציאות הזו שאנשים שהיו רחוקים מאד, רחוק מזרח ממערב, משמירת תורה ומצוות, היא הרי לא טבעית, כי בדרך הטבע אדם השקוע בתוך הטומאה והבלי העולם הזה, קשה מאד לנתקו משם. אלא מאי? מאחר ויש את כל עולם הישיבות והכוללים, שם יושבים עמלי התורה והוגים בתורה במסירות עצומה, הם אלו שבכח התורה שלהם גורמים שתתפשט הקדושה בעולם, הם אלו שמרבים רוח טהרה בעולם, ועל ידי זה ישמעו רחוקים ויבואו, ועל ידי זה יש להם את הכח לתת כתר מלוכה להשי"ת, ולשוב בתשובה שלימה'.

הפסקתי לקיים מנהג זה, כדי לא לצער את הרבנית ע"ה

שמעתי מאחד מתלמידי מרן זצ"ל הנהגה מופלאה, היה זה לאחר פטירת הרבנית תמר ע"ה, ומרן זצ"ל ביקש מאותו תלמיד שיביא לו איזה חפץ, כדי לקיים איזה מנהג טוב שנהג בו אנשי ירושלים. התלמיד התפלא, שכן לא ידע שמרן זצ"ל מקפיד על כך, ומעולם לא ראהו נוהג כך, ומה נשתנה היום הזה מכל השנים. השיבו מרן זצ"ל ואמר: 'במשך כל השנים נהגתי אני ורעייתי הרבנית להקפיד על המנהג הזה, אע"פ שמצד ההלכה אין חיוב לעשות כן. והנה פעם אחת בגלל טרדותיה של הרבנית, היא שכחה להכין דבר זה, ונזכרה לאחר מעשה. ואני חששתי שתצטער מאד, לכן הרגעתי אותה ואמרתי לו, שזה לא דבר כ"כ חשוב ונחוץ, ולא

מחמירים עליה שלא תשמש בזה, אלא תביא חלב חדש ותתחיל הכל מהתחלה...'

סיים מרן זצ"ל בתקיפות, ואמר: 'אע"פ שאפשר לכסות את הסיר, אך מכל מקום הרבה פעמים שוכחים להעמיד את הסיר, ויוצא שהחומרא היא על חשבונה. חומרות תעשה אתה, אבל כאן זה חומרא שבעיקר על חשבון האשה, וזה לא בא בחשבון להחמיר על חשבונה, ולכן בשום אופן לא אכתוב הסכמה על כזה דבר'.

מדוע פרץ מרן זצ"ל בבכי

שמעתי כי בשנת תשס"ב נסע מרן בעל אילת השחר זצ"ל למסע חיזוק בצרפת, ותוך כדי שהלך עם בני הפמליא ברחובות 'אקסעלבען', וראו מולם את הרי האלפים הצרפתים, החל לפתע מרן זצ"ל לבכות.

כשנשאל לסיבת הבכי, ביאר מרן זצ"ל וציטט את לשון הפסוק בישיעיה (נב, ז) 'מָה נָאוּוּ עַל הַהָרִים רִגְלֵי מְבַשֵּׂר, מְשֻׁמֵּיעַ שְׁלוֹם מְבַשֵּׂר טוֹב, מְשֻׁמֵּיעַ יְשׁוּעָה אָמַר לְצִיּוֹן מֶלֶךְ אֱלֹקֶינוּ'. והעיר מרן זצ"ל שלכאורה היה ראוי לומר 'מה נאוּו רגלי מבשר על ההרים, ומדוע מדלג הפסוק מ'מה נאוּו' ל'אל ההרים'?

אלא ביאר, ש'מה נאוּו' הולך גם ל'הרים', שהקב"ה יבחר בהרים יפים - כמו בהרי האלפים - כדי לשלוח עליהם את המבשר בבא עת הגאולה, וכל מה שנבראו הרים גבוהים אלו מתחילת יצירתם ביופיים ובהדרם, הוא כדי לשלוח עליהם את המבשר, וגם שיופיים מתבטא בכך שעליהם יתגלה המבשר.

סיים מרן זצ"ל ואמר: 'לכן, כשהלכנו כאן וראיתי את הרי האלפים, נזכרתי בביאת המשיח, ובכיתי...', תחשבו שברגע זה יתגלה המבשר על ההרים הללו שממולנו, ויבשר לתושבי צרפת והסביבה על בואו של מלך המשיח, כמה נתבייש אז שלא עשינו דיינו את רצון קוננו', כך אמר מרן זצ"ל ברוב ענוותנותו.

מרן הזכיר למלווי לקנות מתנה לנשותיהן

ידוע שלקראת סיום ביקורו של מרן זצ"ל בצרפת, שאל את בני לווייתו האם קנו כבר מתנה לנשותיהם. ומשלא הבינו למה רומז, הסביר ואמר: 'הרי עזבנו את הבית לכמה ימים, והאשה נשארה לבד, והיא דואגת, א"כ כל אחד צריך לקנות לה מתנה, כדי שבשעה שנשוב הביתה יהיה מה להעניק לה, ולהכיר לה טובה ולשמח את ליבה'...

אם היה מקבל מליון דולר בכל יום

לפני שנים רבות עסקנו בשאלה הלכתית שנחלקו בה גדולי האחרונים, לגבי אדם שיכול לקיים מצוה בעצמו, ולדוגמא שילוח הקן, האם ראוי שיכבד אדם גדול במצוה זו, או שעדיף שיעשנה בעצמו כי 'מצוה בו יותר מבשלוחו' [יעוין בתבואות שור (סימן כח ס"ק יד), ובש"ך (ח"מ סימן שפב סק"ד)].

וכשיברנו על כך עם מרן זצ"ל, הוא אמר בתמיהה: 'אם מזדמן לאדם מצוות שילוח הקן, והוא מכבד אחר שיעשה, הרי הוא מפסיד מצוה, ואיזה שטות זו, שיש לו מצוה והוא נותן אותה למישהו אחר?!'. והוסיף מרן זצ"ל וסיפר על עצמו: 'כשהייתי ילד צעיר, ביקשתי מאיזה שוחט שיתן לי את מצוות כיסוי הדם, והוא נתן לי, ומאד שמחתי על כך. אבל אחרי שנים חשבתי, איזה שטות עשה אותו שוחט, הרי היה לו מצוה של כיסוי הדם, והוא נתן לי אותה. וכי אם הייתי מבקש ממנו שיתן לי מליון דולר, הוא גם היה נותן לי?'. אז שאלו הנוכחים את מרן זצ"ל: 'הרי לאותו שוחט יש כל היום אפשרות לקיים את מצוות כיסוי הדם, ולא חסר לו'...

הגיב מרן זצ"ל בתמיהה ואמר: 'אינני מבין את דבריכם, וכי אם היה לו אתמול מליון דולר, ויהיה לו היום מליון דולר, וגם מחר יקבל מליון דולר, וכי היה מסכים לתת לי מליון אחד?! איך אפשר להפסיד מצווה?! אתמהה... אלא מה, בני אדם בעולם הזה לא מספיק מעריכים את יקרות המצוות כמו שצריך'.

כל שבוע הגליון אצלכם במייל

כתבו לנו ונשמח לצרף אתכם לרשימת המנויים

A950850750@GMAIL.COM

לאחר סבל כה רב שנמשך שמונה שנים, בתי משפט ובתי סוהר, אבי ידע כי זה המשפט הסופי והמכריע, והוא הכריז באוזני השופט ללא שום מורא כי הוא סומך אך ורק על בורא העולם

הגה"צ רבי אריה שכטר זצ"ל - ברצוני לספר לכם על ניסיון קשה שעברו הורי

וַיִּתְּנֵהוּ אֱלֹהֵי בֵּית הַסֵּפֶר (פ"א)

ברצוני לספר לכם על ניסיון קשה שעברו הורי ע"ה, ובחסדי שמים זכו לעמוד בו בגבורה ולקבל שכר נצחי. הוריהו אנשים נפלאים מיחידים סגולה שבדור. הם היו מיוחדים במצוות שבין אדם לחברו. הכנסת האורחים שלהם הייתה עצומה. בכל שבת התארחו סביב שולחנם כארבעים אורחים. לאחר השבת היו מתעניינים בצרכיו של כל אורח ומעניקים לו סכום כסף הגון. הם היו בבחינת "משכיל אל דל" (תהילים מא).

אבי היה אדם אמיד, הוא ניהל עסקים נרחבים ומסועפים ושלט שליטה מלאה בשמונה שפות. הוא ואמי היו ילידי פולין. אך סמוך למלחמת העולם השנייה הם עברו להונגריה הסמוכה. לצורך כך הם זייפו מסמכים שהוכיחו כביכול כי הם ילידי הונגריה. אולם בסופו של דבר הזיוף התגלה והם נתפסו והושלכו לבית הסוהר. הורי שכרו עורך דין בכיר שניסה לחלץ אותם ממאסר. נערכו משפטים רבים, ובמשך שמונה שנים הם היו יצאו ונכנסו מבית הסוהר לחלופין. בזמנים בהם שהו במאסר היו הגויים פורצים לביתנו וגונבים מכל הבא ליד. היו אלו שנים קשות מאוד מכל הבחינות. הורי היו אנשים בעלי מידות נעלות, שפעלו אך טוב וחסד ונהגו לפנים משורת הדין, אם כן מדוע פגעה בהם מידת הדין ונגזרו עליהם תלאות כאלו? אלו שאלות שמנקרות אצל מי ששואל וחוקר, אבל מי שמתהליך בתומו לא שואל שאלות. הוא יודע שיש אב רחום בשמים, שהוא "קל אמונה ואין עוול צדיק וישר הוא" (דברים לב), ברור לו כי "כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד!"

ואכן הורי לא איבדו את ביטחונם ואמונתם בקב"ה. בכל מצב הם תלו בבורא את ייחבם והודו על הרעות כשם שהודו על הטובות. על אף הסכנה המרחפת עליהם ועל בני ביתם, שינקו במאסר או שיגורשו מהונגריה, הם לא חששו לגדל משפחה מרובת ילדים. במשך כל אותן שנים משפחתנו גדלה, כשבכל שנה או שנה וחצי נולד לנו תינוק נוסף. הורי ומשפחתי היו עלולים להיזרק לשטח ההפקר שבין הונגריה לפולין, להישאר ללא קורת גג ומחסה, נתונים לשוד ולביזה או אפילו להיהרג בידי שודדים אכזריים שפעלו בין הגבולות. אולם באמונתם הזכה ובביטחונם המלא באביהם שבשמים הם אמרו: "אנו נעשה את המוטל עלינו, והקב"ה ודאי יעשה את שלו!"

המשפט הסופי שהיה אמור להכריע את פסק דינם של הורי

בשנת תרצ"ח, לאחר שמונה שנים של משפטים, התעתד להיערך המשפט הסופי שהיה אמור להכריע את פסק דינם של הורי. בטרם

המשפט אמר עורך הדין לאבי: "אני יכול להציל אותך ולהגיע עם התביעה להסדר לפיו תיאלץ לשבת בבית הסוהר במשך שש שנים בלבד, ולאחר מכן תהיה אזרח מן המניין ותוכל להמשיך לנהל את עסקיך על אדמת הונגריה!"

אבא שמע את תחזיתו הקודרת של עורך הדין ואמר לו: "אם זה המצב אלאו הסיכויים שאתה נותן לי, אשלים לך את שכרך כפי המוסכם בינינו, אבל בבית המשפט לא תופיע כלל, אני אייצג את עצמי".

עורך הדין תמה לפרש ההחלטה המוזרה, אך כיבד את רצונו של אבי. מה רע לקבל תשלום מלא בלי צורך לטרוח ולבזבז זמן על הופעות בבית המשפט...

הגיע יום המשפט, אבי הגיע בגפו. כאשר השופט פנה אליו ושאל אותו היכן עורך דינו, שייצג אותו ויצג את עמדתו, השיב אבי: "אינני זקוק לעורך דין, אני אייצג את עצמי!" "אם כן", שאל השופט, "מה יש לומר לך להגנתך?"

הקב"ה מנהל את העולם

"הקב"ה מנהל את העולם", ענה אבי באומץ ובביטחון, "הוא המכניס במוחם ובפיהם של השופטים המכובדים מה לחשוב ומה לומר. לכן פונה אני לבורא העולם, שיכניס במוחם של השופטים הנכבדים דין אמת לאמיתתה". היש הצהרת "אין עוד מלבדו" גדולה וחזקה מזו? לאחר סבל כה רב שנמשך שמונה שנים, דיונים, בתי משפט ובתי סוהר, אבי ידע כי זה המשפט הסופי והמכריע, ובכל זאת הוא ניצב בבית המשפט והכריז באוזני השופט ללא שום מורא כי הוא סומך אך ורק על בורא העולם ובוטח בהחלטתו שתהיה הטובה ביותר בעבורו.

השופט הנדהם הכריז על הפסקה קצרה, הוא היה צריך להירגע... אבי נשלח החוצה וכעבור כחמש עשרה דקות נקרא לשוב. השופט חידש את הדיון והודיע בהתרגשות: "אדון שכטר, אתה בעל אופי נעלה, אני פוטר אותך מכל אשמה, אתה זכאי!"

השופט הקריא את גזר הדין המזכה את הורי, אך עם זאת פסק כי בתוך שנה הם מחויבים לחסל את עסקיהם בהונגריה ולצאת מגבולות המדינה.

המשפט התקיים בערב מלחמת העולם השנייה, כאשר קבלת אישור כניסה לארץ ישראל או לארצות הברית, היתה כמעט בלתי אפשרית. אבי ביקש את רשות הדיבור, פנה לשופט ואמר לו: "אתה מורה לי לעזוב את המדינה, אבל אף מדינה לא תקבל אותי ואת משפחתי".

"הצדק עמך" פסק השופט, "הריני מטיל בזאת על ממשלת הונגריה את האחריות להמציא לך ולכל משפחתך ויזות לאמריקה או סרטיפיקטים לארץ ישראל".

וכך הם ויתרו על מנעמי אמריקה

אמריקה קרצה, היא היתה ארץ החופש והזהב. אבי שהיה בעל רכוש יכל להגיע לארצות הברית עם הון רב, לפתוח עסקים חדשים ולהתעשר. אך הורי ידעו מן הניסיון כי רוב המהגרים שהגיעו באותה תקופה לארצות הברית, לא זכו לצאצאים שומרי מצוות. לעומת זאת בארץ ישראל, על אף ששרר בה עוני מחפיר והיו בה ניסיונות רוחניים גדולים, היה ניתן לגדל את הצאצאים בדרך האבות. הורי ראו לנגד עיניהם דבר אחד והוא חינוך הילדים. השיקול היחיד שעמד בפניהם היה היכן תהיה להם אפשרות נוחה יותר לגדל את ילדיהם בדרך התורה והיראה. וכך הם ויתרו על מנעמי אמריקה והחליטו לעלות לארץ ישראל.

היתה זו תקופת המנדט הבריטי. המצב המדיני והכלכלי היה קשה וגם המצב הרוחני היה גרוע. החילונים ניסו להצר את רגליהם של שומרי התורה. אך בכל זאת העדיפו הורי לבוא לארץ ישראל, שבה סכנת קלקול הילדים היתה קטנה יותר.

בד' בניסן תרצ"ט הגיעו הורי לארץ ישראל עם אחד עשר ילדיהם. אני הייתי בן שנתיים, אחותי היתה בת חודשיים בלבד ובארץ נולד לנו אח נוסף. אבי האמין באמונה שלמה כי כל מה שהקב"ה עושה וגם מה שנראה בעינינו כאסון, הוא אך ורק לטובתנו. שום מצב לא בלבב אותו ולא הסיט אותו מהאמונה היוקדת הזאת. ואכן הוא זכה לראות בחוש השגחה פרטית וניסים מופלאים לאורך כל חייו. כעבור שלוש שנים כבר התברר לעולם כולו כי רוב יהודי אירופה הוכחדו בשואה. ידענו שכמעט כל קרובינו הי"ד נכחדו ורק אנו זכינו להינצל.

בשעתו אנשים רבים התפלאו ושאלו: "למה הקב"ה עשה כך למשפחה הזו, על אף שהם יראי שמים וגומלי חסדים מיוחדים?" אך לפתע התשובה היתה ברורה לחלוטין. דווקא בגלל שהם כאלה, הקב"ה עשה איתם חסד, שיגרשו אותם מהונגריה וכך הם יינצלו מהשואה הנוראה. התברר למפרע כי המשפט של הורי וגזר הדין שגירש אותם מביתם, היוו את נס הצלתם. כל התלאות והסבל שעברו היו אך ורק לטובתם.

אדם חסר אמונה, שהיה מתבונן בכל המרורים שעברו על הורי, היה שואל: "מה קורה כאן? אנשים כל כך נפלאים, למה מגיע להם הסבל הנורא הזה? מדוע הם נאלצו לשהות שנים בבית הסוהר? מדוע גירשו אותם מהונגריה ואילצו אותם לנטוש את ביתם ועסקיהם המבוססים? היכן השכר על מסירות נפשם לעשות את רצון הבורא?" אבל בהסתכלות לאחור הכל מובן. הקב"ה ידע כמובן כי השואה קרבה ומיליוני יהודים ירצחו באכזריות בלתי נתפסת. אך את המשפחה הנפלאה הזו הוא ביקש להותיר בחיים. ..

מאורעות כעין אלו חוזרים על עצמם בצורות שונות לאורך כל תולדות עם ישראל. באמריקה קיים היום ציבור גדול מאד של לומדי

תורה ויראי שמים. איך ייתכן שבמדבר הרוחני הנורא צמח דור כל כך נפלא? כל זאת בא בזכות אותם הורים יקרים שעמדו בניסיונות בגבורה, לא נכנעו לכוחות הטומאה ולא הסכימו לעבוד בשבת על אף הניסיונות שחזרו על עצמם ועל אף הפיטורים שחוו בכל שבוע ושבוע מחדש. הם מסרו את נפשם למען קדושת השבת וחיו בעוני ובמחסור למען כבוד ה', אשר שילם להם בכפל כפלים, ומלבד השכר נצחי הוא השפיע עליהם שפע ברכה והצלחה גם בעולם הזה. לעומת זאת, אותם יהודים שלא עמדו בניסיון והלכו בצער רב ועם עיניים דומעות לעבוד בשבת, לא זכו שילדיהם יישארו בדרך התורה והמסורה. 'ניסיון' הוא מלשון 'נס' ודגל. כשאדם עומד בניסיון, גם אם בשעת מעשה אינו מבין על מה ולמה באו עליו הקשיים, עליו לדעת כי גבוה מעל גבוה מנהל את העולם, ותכלית הניסיון היא להיטיב עמו באחריתו ולתת לו שכר עצום לנצח נצחים!

(מתוך 'אריה שאג' בהוצאת 'יפה נוף')

לעילוי נשמת

הרה"ג

ר' אלטער מרדכי ברג זצ"ל

ב"ר דן ז"ל

**מרא דאתרא דקהילת עטרת רא"ש
מונסי ניו יורק**

נלב"ע ח"י סיון תשע"ז

ת.נ.צ.ב.ה

עוד הם פוסעים לשם והנה זוג זקנים לקראתם, פשוטים ותמימים, והם אומרים בית הכנסת, בית הכנסת, חשבו רח"ש ובנו שהם שואלים הם היכן נמצא בית הכנסת והראו להם על 'הר צבי', אך הם חזרו ואמרו כסף...

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א על 'הגזירה אמת והחריצות שקר'

ישראל יעקב ווייספיש זצ"ל, הוא הגבר אשר הקים עולה של תורה ותשובה בשכונת קריית מנחם - עיר גנים בירושלים ת"ו, שם נשלח לפני יותר משישים שנה ע"י גדולי הדור לכהן ברבנות, בהכירם את גדלותו ומידותיו התרומיות ואשר יש בו רוח להלך כנגד כל איש ואיש, לקרב לב אחינו הרחוקים ולהאיר נשמתם באור התורה ומצוות. בשנת תשל"ט נפטרה עליו הרבנית ע"ה בדמי ימיה, והקים על שמה מוסדות 'אהל מלכה', וגולת הכותרת היא ייסוד כולל לאברכים מופלגים, אשר בסיום 'סדר' לימודם יוצאים המה למסור שיעורי תורה ודרשות חיזוק ברחבי השכונה, להטעים לרחוקים מנועים ה'. לימינו ניצב גיסו הרב החסיד המפואר רבי חיים שאול אייזנשטט זצ"ל, מיקירי קרית דשופריא, שנטל על עצמו לכתת רגליו לארבע כנפות הארץ כפשוטו ממש, מתוך מטרה עילאית להרבות כבוד שמים. הנהלת העיר העמידה לו קראוון רחב עבור הכולל ובית הכנסת, ושימש כמרכז להפצת תורה במשך כעשרים וחמש שנים. אך ברבות ימים ושנים החל הקראוון לגלות סימני זקנה ... כאשר בכותלי הבית נפערו חורים גדולים, הגשמים נכנסו דרך הגג, ואף חתולים החלו למצוא בו מחסה... לא נשאר הרבה ברירות עד שגמר הרה"ג רבי ישראל יעקב זצ"ל בדעתו, לבנות בניין כראוי וכנכון, אף השיג אישורי בנייה והכין תוכניות, רק דבר אחד היה חסר - כסף, ממון ודמים... גיסו רבי חיים שאול ניסה במסעותיו לעבר הים לפתוח את לב הגבירים שיזאילו לפתוח כיסם וידם, אך לדאבון ליבו לא הצליח במשימת הקודש שעליו, וככה נמשכו הדברים קרוב לשנה

דאב הרב ווייספיש מאוד על המצב

ככל שנמשך הזמן דאב הרב ווייספיש מאוד על המצב באמרו שיש בזה משום חילול השם, בראותו כל עיר על תילה בנויה ועיר האלוקים מושפלת עד שאול תחתיה... ואף אמר שזה 'עולה' לו בבריאות גופו, עד שבערב ראש השנה אמר לבניו, הנה קרב ובא יום ראש השנה, שכל עניינו גילוי מלכותו ית' בעולם וריבוי כבוד שמים, והנני הולך להשקיע כוחותיי בתפילה, 'ובכן יתקדש שמך ה' אלוקינו על כל מעשיך' ... 'ובכן תן כבוד'... למען יתגדל ויתקדש שמייה רבא, ויקום הבניין לשם ולתפארת. והנה בצום גדליה לעת ערב הלך הרב ר' חיים שאול מביתו ברחוב פישל פנת עזרא בירושלים לעבר ביהמ"ד הסמוך 'הר צבי' להתפלל מנחה ביחד עם בנו ר' שמואל שיבדלחט"א, והנה מצא שבביהמ"ד

בפרשתן (לז), 'וימצאנו איש תועה בשדה', כתב הרמב"ן בהאי לישנא. ולהודיענו עוד, כי הגזירה אמת (מה שגזר וקצב הקב"ה על האדם כן יקום ויהיה) והחריצות (ריבוי ההשתדלות) שקר, (וראיה מכאן) כי זימן לו הקב"ה מורה דרך שלא מדעתו להביאו בידם. ולזה נתכוונו רבותינו (בר"ר) באמרם כי ה'איש' האלה (וימצאנו איש, וישאלהו האיש, ויאמר האיש) הם 'מלאכים', שלא על חינם היה כל הסיפור הזה, להודיענו כי עצת ה' היא תקום, 'עכ"ל.

והיינו, שלא יועיל לאדם שום השתדלות והתחכמות בכדי לשנות ממה שנגזר עליו, בפרט בענין הפרנסה, כמו שאנו אומרים כי הוא א-ל זן ומפרנס לכל ומכין מזון לכל בריותיו אשר ברא' מקרני ראמים ועד ביצי כינים, ואין הברכה והשפע תלויים כלל במעשי ידי אדם, א"כ מדוע יגע לריק, הרי ריבוי השתדלות לא תגדיל קצבתו, כדכתיב (שמות טז) "ולא העדיף המרבה, והממעט לא החסיר".

וכן מצינו ב'סוגיא דחנוכה' (שבת כא:), 'נר חנוכה, מצוותה משתשקע חמה עד שתכלה רגל מן השוק', ולכאורה צ"ב מדוע לא אמרו 'שיעורו עד מחצית השעה' כשאר שיעורי חז"ל, שהרי לא מצאנו בכל התורה 'שיעור' מעין זה, לתלות ההלכה ברגלי עובדי הדרכים. ומבאר הרה"ק הרמ"ל מסאסוב זי"ע, שמרמז לאלו המהלכים בשווקים וברחובות לתור אחר הפרנסה, וכה אומר להם התנא, דעו נא, האף אמנם שנצטוויתם על 'השתדלות' מ"מ יש לכם ללמוד מהניסים שאירעו בימים אלו, שפך שמן אחד שלא היה בו סיפוק אלא כדי הדלקת יום אחד, נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונת ימים, הרי לך שהכל תלוי במוצא פי ה', וברצותו ישלח ברכה אף במועט. מעתה יש לכם להבין ולהשכיל, שלא כל המרבה בסחורה יעלה ויבוא לבמתו העושר והאושר, על כן 'תכלה רגל מן השוק', הפסיקו לכתת את 'רגליכם' יומם ולילה 'בשווקים' וברחובות, בחיפוש אחר הפרנסה, כי הכל מאת הבורא, אחד המרבה ואחד הממעט, ובידיעה זו תכלה רגל (כלומר השתדלות יתירה) מן השוק.

החל הקראוון לגלות סימני זקנה

מעשה נפלא שמענו מאת הרה"ח רבי שמואל אייזנשטט שליט"א מעיה"ק ירושלים (אשר היה מעורב בהשתלשלות המעשה). במוצש"ק פר' תולדות, אדר"ח כסליו תשפ"ה נלב"ע הגאון רבי

המרכזי עומדים כבר באמצע 'קריאת התורה', אמר רח"ש לבנו, ברצוני להתפלל במניין מרישא ועד סיפא, הלכו לחדר הסמוך שם עמדו כבר באמצע תפילת הלחש, ואילו בחדר השלישי נשמע קול הש"ץ כשהוא חוזר על התפילה, אמר רח"ש הבה נמתין עוד כמה רגעים עד שהם יסיימו את התפילה, ויתכנסו מניין אנשים ויתחילו את התפילה, נענה לו בנו, אולי נלך לביהמ"ד לעלוב השוכן בסמיכות מקום, ומן הסתם שם עדיין לא התחילו, והלכו לשם אך גם שם כבר התחילו לקרוא בתורה... ושבנו על עקבותיהם לחזור ל'הר צבי'.

והנה זוג זקנים לקראתם

עוד הם פוסעים לשם והנה זוג זקנים לקראתם, פשוטים ותמימים, והם אומרים בית הכנסת, בית הכנסת, חשבו רח"ש ובנו שמן הסתם שואלים הם היכן נמצא בית הכנסת והראו להם על 'הר צבי', אך הם חזרו ואמרו כסף... בית הכנסת... והיה נראה שברצונם להגיע לביהמ"ד לזכות את הרבים במצוות צדקה ... מיד הוציא רח"ש סכום כסף מכיסו על מנת לתת להם, אלא שהם הסבירו יותר בשפה רצוצה שברצונם לתרום לבניין בית הכנסת ומחפשים המה היכן יתנו נדבתם ההגונה ... מיד אמר להם רח"ש הגעתם לאיש הנכון ... אחר מנחה נכנס עימם לשיחה ארוכה, והם סיפרו לו, שהינם עיריית ל"ע, וכל שנותיו עבד האיש בחברת 'סולל בונה' בסלילת כבישים, והיא שימשה כתופרת, וכל ימיהם חסכו פרוטה לפורטה בכדי להקים לעצמם יד ושם טוב מבנים ובנות ולבנות בכסף בית הכנסת לזכותם, וכבר הגיעה השעה בטרם... ונצטבר באמתחתם סכום הגון ביותר, והחליטו היום בבוקר לצאת לחפש אחר מי שרוצה להקים ביהמ"ד ועד עכשיו לא מצאו 'משום מה', וככה כתתו רגליהם ממקום מגוריהם סמוך ונראה לבית החולים 'שערי צדק' עד רחוב צפניה... שהוא מרחק אדיר וגדול, החל רח"ש לספר להם אודות מרכז התורה של גיסו הרב ווייספיש, ונודע כי הם שמעו עליו לטובה כי הרב החזיר אחד ממשפחתם בתשובה... ונתרצו לתרום את כל הוצאות בניית הבניין, והלכו לעורך דין לערוך הסכם עם כל הפרטים, ובסופו של דבר אף הוסיפו לתרום ספר תורה.

יש לנו להתבונן עוד בכמה וכמה 'מוסר השכל'

והנה מלבד עצם נפלאות ההשגחה הפרטית, היאך שהקב"ה מנהל עולמו ומסבב כל הסיבות שהם יגיעו ממרחקים עד לרחוב צפניה, לפגוש בדיוק במי שמחפש אחר תורם לבניין... הרי יש לנו להתבונן עוד בכמה וכמה 'מוסר השכל' שיש להוציא ממעשה נפלא זה, ותן לחכם ויחכם עוד... אתה הראית לדעת כיצד 'החריצות שקר' ... אין שום שייכות בין ההשתדלות לתוצאה ... הנה רח"ש הסתובב בכל קצווי תבל והעלה חרס בידיו, אולם הישועה הגיעה אליו בהיסח הדעת ובהישג יד... והן אמנם שמחובת האדם לעשות השתדלות ואף כאן גופא אילו רח"ש לא היה עוסק בחיפוש אחר

נדיבי עם, הרי לא היה מציע להם לתרום את הבניין, אך למעשה הגיע אליו מבוקשו ממקום אחר ובלי יגיעה. ה'קצירה' לא היתה מחמת ה'זריעה'...

בא וראה כוחה של תפילה בציבור, אילו לא היה רח"ש מקפיד להתפלל במניין מתחילת התפילה, אלא היה נשאר להתפלל בביהמ"ד המרכזי, או אפילו אם היה מחליט לאחר שכבר הלך ל'עלוב' שכבר השקיע כוחות הרבה בחיפוש אחר מניין וניתן 'לוותר'... הרי לא היה פוגש אותם מעולם... ורק מאחר שהלך במסירות ובתמימות וטרם למצוא מניין שעדיין לא התחיל - זכה שמן השמים ימצאו לו אותם אנשים וימצא את מבוקשו. וגם זה שייך לעניין ההשתדלות, כי פעמים הרבה נדמה לאדם שאם יוותר על תפילה במניין, או שיתפלל 'למחצה', לשליש, לרביע'... אזי ירוויח יותר ... אך האמת היא שהשתדלות מטורפת אינה בכלל חיוב השתדלות, ואין אדם שומע לי ומפסיד ואדרבה כל מה שקיבל היה דייקא מחמת ההקפדה להתפלל בציבור 'בלי חכמות

'עמוד והתבונן בכוחה של תפילה, הנה הגאון רבי ישראל יעקב הנ"ל התפלל מעומק ליבו ברו"ה על כבוד שמים, וכבר למחרת בצום גדליה נתמלאו משאלות לבבו, להודיע כי מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו לשמוע קול תפילתו, ובפרט כאשר האדם מתפלל למען כבוד שמו ית'.

צא ולמד כיצד אי אפשר בלא תפילה, שהרי זה רבות בשנים זקנים אלו חוסכים ממון, ברצונם להקים בית הכנסת על שמם, אך עדיין היה חסר תפילה, וברגע שהרב ווייספיש התפלל וזעק, מיד הזמין הקב"ה את התורמים למקום הנכון.

(באר הפרשה וישב תשפ"ה)

ברצוני לספר דבר נורא. לפני כמאה שנים חי בירושלים איש אלוקים קדוש, הגאון הצדיק רבי משה יוסף הופמן זצ"ל, שכוונה בהערצה ה"פאפּענער דיין".

הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א על הפרשה שכולה נפלאה וגבוהה מהבנתנו

נמכר על ידם, שמגלגלין זכות על ידי זכאי. לכך נאמר בהם 'מלאה קטורת'.

דברי חז"ל הללו מרעישים בעוצמתם

דברי חז"ל הללו מרעישים בעוצמתם, ומוכיחים לנו עד כמה עינינו קצרות מראות את אמיתת הדברים, ואיננו מסוגלים לרדת לחקר ולעומק העניינים, עד שגם הדברים הנראים לנו כגלויים ופשוטים הם סתומים וחתומים, ועטויים במעטה של הסתרה. בעוד אנו קוראים את פסוקי התורה ועלולים להשתומם נוכח העובדות: "ויבא יוסף את דיבתם רעה אל אביהם", "וישנאו אתו ולא יכלו דברו לשלום", "ויקנאו בו אחיו", "ויוסיפו עוד שנאו אותו", "לכו ונהרגו ונשליכוהו באחד הבורות" ועוד. שנאה, קנאה, לשון הרע, רציחה, כיצד יתכן שהיו מידות מגונות אלו קיימות אצל שבטי י-ה? כותבים לנו חז"ל באופן ברור ונחרץ: "צדיקים גמורים היו! ולא בא לידם חטא מעולם!".

דורנו התרחק כל כך ממושגי הגדלות של הדורות שעברו, עד שקשה לנו לקבל מושג על גדולי עולם שחיו בדורות העבר. "אם ראשונים כמלאכים אנו כבני אדם, אם ראשונים כבני אדם אנו כחמורים, ולא כחמורו של רבי פנחס בן יאיר" (שבת ק"ב, ב). משום שהגענו לדרגה של חמורים מגושים שמביטים על דורות הראשונים כבני אדם כמונו. אך אילו היינו זוכים להיות אפילו בדרגת בני אדם היינו רואים כיצד כל מעשיהם היו לשם שמים, על פי דקדוק הדין וההלכה הצרופה. מתוך דביקות בה' יתברך! כלשון הרמב"ן.

ברצוני לספר דבר נורא:

לפני כמאה שנים חי בירושלים איש אלוקים קדוש, הגאון הצדיק רבי משה יוסף הופמן זצ"ל, שכוונה בהערצה ה"פאפּענער דיין". בצעירותו הוא נמנה על גדולי תלמידי ה'כתב סופר' זצ"ל ושימש ברבנות קהילה קדושה פאפא בהונגריה. בסוף ימיו עלה לארץ הקודש ונודע שמו למרחוק כאחד מגדולי וצדיקי הדור וכבעל מופת פלאי.

בקובץ לזכרו של אותו קדוש, שהודפס בסוף הספר 'מי באר מים חיים', נכתב עובדה נוראה בשם אחד מקרוביו, הרה"ח רבי משה אייזנבאך זצ"ל, ששמע זאת מעדי שמיעה ששמעו זאת במפורש מפיו בהזדמנות מסויימת. אך גם קודם לכך עברה עובדה מעניינת זו במשך שנים רבות מפה לאוזן על ידי יודעי דבר.

פרשה זו העוסקת במחלוקתם של צדיקים, בין יוסף הצדיק לאחיו כולה נפלאה וגבוהה מהבנתנו ומהשגתנו, והינה אחת הפרשות הקשות ביותר בתורה. אך היות והתורה לא האריכה בפרשה זו אלא כדי שנסיק ממנה לימודים הנצרכים לנו בעבודת ה' כפי ראות עינינו והבנתנו הדלה, וללמדנו לקחי חיים ומוסר, ויש לעשות זאת במשנה זהירות.

הגה"צ רבי גדליה אייזמן זצ"ל, משגיח ישיבת 'קול תורה', היה ממשיך זאת לעשיר שהיה ברשותו כלי יקר ששוויו הון תועפות, והיה רגיל להשתמש בו כסדר. באחד הימים נפל הכלי ונסדק, ונפער בו סדק קל, מיד השליך העשיר את הכלי מהבית, שכן בעושרו הגדול אין לו חפץ בכלים במצב שכזה. באותה שעה עבר שם עובר אורח עני, וראה את הכלי העומד להיזרק לאשפתות. הזדרז לתחבו בסלו, הביאו לביתו והשתמש בו לצרכיו בשמחה ובהנאה מרובה תקופה ממושכת.

רבי גדליה הביא דוגמא זו, כדי להמחיש לנו כיצד צריכה להיות ההתייחסות שלנו ביחס אל אבות העולם והשבטים הקדושים, שהיו אחוזי דרגות עליונות ונשגבות. הם היו כה פרושים ומובדלים מהויות העולם, עשירים כה מופלגים במעשיהם הטובים, עד שכל פגם ולו במשהו כבר עשה בהם רושם. אמנם אילו היה פגם כזה אצלנו, הוא כלל לא היה ניכר.

הרמב"ן (ב'דעת הקדושה') כותב שכל המעשים הכתובים על האבות הקדושים, אין אלו דברים פשוטים ושגרתיים כאצל שאר בני אדם, הוא מגדיר זאת בלשונו כך: "הכל נעשה מתוך דבקות גמורה בהשם יתברך!", וכל מה שנחשב בעיני התורה כחטא, אינו אלא לפי רום דרגתם העצומה ומעלתם הבלתי נתפסת של השבטים, אולם עבורנו זה לא היה נחשב כפגם אלא כמעלה.

מופלאים ביותר דברי חז"ל במדרש (במדבר רבה נשא יג, יח): "אף על פי שאירע לשבטים שבא לידיהם מכירת יוסף, אתה סבור שלא היה בא לידם אותו המעשה, אלא אם כן היו רשעים במעשה אחרים? לאו! אלא צדיקים גמורים היו! ולא בא לידם חטא מעולם! -

"הדא הוא דכתיב: 'ויאמרו איש אל אחיו אבל אשמים אנחנו' (בראשית מב, כא), שהיו מפשפשים בעצמם למה אירע להם תפיסת מצרים, ולא מצאו אלא זה בלבד, ומתוך גנותם סיפר הכתוב שבחם, שלא היה בידם עון אלא זה בלבד. ולפי שמכירת יוסף זכות היא להם שהיא גרמה לו למלך, וזכות היתה לאחיו ולכל בית אביו שכלכלם בלחם בשני רעבון, לכך

אירע פעם בעיצומו של שיעור חומש שמסר הדיין מפאפא בבית מדרשו, שעמד על קושיית המפרשים כיצד מתיישבת עדות התורה על ראובן שרצה להציל את יוסף: "למען הציל אותו מידם להשיבו אל אביו" (לז, כב). בעוד באותו פסוק נאמר בתחילתו שראובן הוא זה שיעץ להשליכו אל הבור שיש בו נחשים ועקרבים? והרי מי שנפל לבור של נחשים ועקרבים, אמרו בגמרא בסוף יבמות, שמעידים עליו שמת ומתירים את אשתו להינשא?

ויישב הדיין מפאפא את הקושיא כך:

הרי השבטים אמרו: "לכו ונהרגוהו ונשלכוהו באחד הבורות ואמרנו חיה רעה אכלתהו" (שם, כ), הרי שהיו מצויים שם כמה בורות. והנה ראובן הלך לבדוק ומצא בור אחד שהיה ריק מנחשים ועקרבים, ואמר אל אחיו בלשון הזה: "השליכהו אל הבור הזה", דוקא אל הבור הזה, אך מבלי שיאמר להם את טעמו מדוע הוא חפץ דוקא בבור זה. והשבטים שלא ידעו שבסתר ליבו רוצה הוא להצילו לא דקדקו בלשונו והשליכו אותו אל בור אחר, כמו שנאמר: "ויקחוהו וישליכו אותו הבורה" - לבור אחר שהזדמן להם, ולא לבור שסימן עליו ראובן, ולכן היו בו נחשים ועקרבים. נמצא, שראובן הוא אמנם זה שהציע להשליכו אל הבור, כמו שנאמר: "וַיֹּאמֶר אֶלְהֶם רְאוּבֵן אֶל־תִּשְׁפְּכוּ־דָם הַשְּׁלִיכוּ אֹתוֹ אֶל־הַבּוֹר הַזֶּה", ועדיין אין זו סתירה לעדות התורה שכוונתו היתה "לְמַעַן הַצִּיל אֹתוֹ מִיָּדָם לְהַשְׁבִּיב אֶל־אָבִיו", שהרי הוא אמר להם במפורש להשליכו לבור מסויים ששם בדק שאין נחשים ועקרבים, והאחים הם שהשליכו אותו לבור אחר מסוכן.

כשסיים הדיין מפאפא את דבריו, ראה אחד התלמידים החשובים כיצד הדיין מביט לכיוון פתח בית המדרש ומחזירים פניו. הוא הסתכל בעקבותיו וראה איש גדול וגבוה, בעל מראה נורא, כשהוא מנענע לרבו בראשו ומיד נעלם.

לאחר השיעור שאל את הדיין מי הוא האיש שבא לכאן בעיצומו של השיעור. השתומם הדיין ושאלו בפליאה: "וכי ראיתם אותו?", וסירב בתחילה להשיב לשאלתו, אך לאחר הפצרות מרובות נעתר לבקשת תלמידו לגלות שהיה זה ראובן בן יעקב בכבודו ובעצמו שבא מן השמים להודות ולהחזיק לו טובה על שלימד עליו זכות! ודבר פלא דומה לזה, כתב מרן הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א, ראב"ד העדה החרדית, בספרו 'טעם ודעת' (פרשת וישלח). שם מביא ביאור נפלא שכתב זקנו הגאון רבי אפרים זלמן מרגליות זצ"ל בשם הרמ"א, ללמד זכות על ראובן שבלבל יצועי אביו, ובסוף הדברים הוא כותב כך: "ראובן נשק לרמ"א בחלום על שהפך בזכותו, וכן מובא בספר 'חידושי הגרשוני', להגאון רבי גרשון אשכנזי זצ"ל ממיץ בשם הרמ"א שדמות דיוקנו של ראובן נתגלתה לו והחזיקה לו טובה על שלימד עליו זכות".

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא' בעריכת הרב בנימין גינזבורג)

המשך מעמוד 1 | הגה"צ רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א

בחלום ושאל אותו האם הוא רוצה לזכות לעשירות מופלגת, או שהוא מעדיף למות מיד ולהיות אתו במחיצתו בעולם הבא. כמובן שאותו גביר ביקש את הדבר החשוב, ואכן תוך זמן קצר הוא נפטר ונקבר ליד המהר"ם. וכי יכולים אנו לתאר את הזכות הזאת, להיות במחיצת המהר"ם לנצח נצחים?

והנה הגבירים של ימינו, אם היה מעט שכל בקודקודם, במקום לקנות דירת פאר עם חדרים רבים שאין מה לעשות איתם, אפשר לקנות נצח. וכי יכולים אנו לתאר לעצמנו את השכר האדיר של מחזיקי תורה, בעיקר בדור הזה? אם אנשים היו יודעים את גודל השכר, לא היו עומדים כלל בניסיון אם לתת או לא לתת. לכן - אמר ראש הישיבה - הקב"ה לוקח מהם את השכל, וכדי שירצו לתת לתורה, הם צריכים להיות בעלי דרגה.

(מתוך 'נאה דורש' בהוצאת 'יפה נוף')

כאשר ראש הישיבה ראה זאת, הוא הגיב בכאב ואמר: "הרי יכולנו להמשיך ולהשתמש בשיש הישן, וכי הסדק מפריע להשתמש בו? בסך הכל זה קצת פחות יפה, אז מה? הרי יכולנו עם הכסף הזה לקנות נצח, אם רק היינו נותנים את הכסף לצדקה". זו הפעם היחידה שהיא ראתה את ראש הישיבה מתקשה להבין כיצד מאבדים נצח בשביל מעט יופי.

תמיד הוא היה אומר, שהגביר כאשר הוא מקבל כסף, דבר ראשון הקב"ה לוקח לו את השכל, שהרי אם היה לו מעט שכל, יכול היה לזכות לעולם הבא בלי סוף. לגבירים הגדולים יש כסף מיותר, ובמקום לתת אותו לצדקה הם אוגרים עוד ועוד.

הוא היה מתפעל מהגביר שפדה את המהר"ם מרוטנבורג לאחר פטירתו. הוא היה אומר שמסתמא גם לאחר שפדה את המהר"ם, הוא לא נשאר רעב ללחם. והנה לאחר הפדיון הגיע אליו המהר"ם

כשסיימתי את הדרשה ניגש אלי אברך ואמר לי: כיון שדיברת על ביטחון בה', אספר לך סיפור על הגאון רבי משה שמואל שפירא זצ"ל, ראש ישיבת "באר יעקב", ועל ביטחונו הגדול בהשי"ת

הגאון רבי גואל אלקריף שליט"א כל מאן דעביד רחמנא לטב עביד

וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מְנַחֵם אָבִיו (י, א)

מבוגרים. השבטים כבר אנשים בוגרים, אבל יש בעיות... אין חופשה מעבודת החינוך של הילדים, אם כי "חינוך" הילדים הבוגרים נעשה באופן שונה...

לאבא יש סיעתא דשמיא מיוחדת בחינוך הילדים. לתפילה של אבא על ילדיו יש כוח גדול מאד. יש סיפור מעניין בקשר לכך:

רבי ברוך סורוצקין חלה מאוד, והסתפקו האם לספר על כך לאביו, רבי זלמן סורוצקין זצ"ל, שהיה כבר די מבוגר. שאלו את האדמו"ר ה"בית ישראל" מגור זצ"ל, והורה לספר.

אמר להם ה"בית ישראל": רבי אברהם סבא זצ"ל, שהיה ממגורשי ספרד, כותב בספרו "צורר המור", שהבכי שבכה יעקב אבינו על יוסף, בחושבו שנטרף יוסף, הציל את יוסף מרעות גדולות ונוראות. הפסוק אומר: "ויבך אותו אביו", וסמוך לכך "והמדנים מכרו אותו אל מצרים לפוטיפר". מי גרם לכך שהוא נמכר למצרים, והצליחו להגיע אליו ולהתאחד עמו, והתקיים "למחיה שלחני"? הבכי שאבא שלו בכה עליו, הוא שגרם לכך. אם אביו לא היה בוכה, היו המדינים מוכרים אותו לבני אומה אחרת, הוא היה עובר מיד ליד ומגיע לאי נידח, ולעולם לא היו יכולים למצוא אותו. מי גרם להצלה? הבכי של אבא. רואים שלבכי של אבא על ילדיו יש כח מיוחד! האב צריך לחנך את ילדיו, לא להפסיק לרגע ולא להתייאש, ואז תהיה לו סיעתא דשמיא גדולה.

אמרו לו שיש מיליונר גדול, אייזיק וולפסון, בעל לב רחב מאד, שעומד לימין מוסדות התורה

וַיְהִי בְּרֶפֶת ד' בְּכָל אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ בְּבִית וּבִשְׂדֵה (לט ה)
יהודי צריך לחיות עם ריבונו של עולם. להכיר ולדעת שהכל בכל, מכל, כל, בא ממנו יתברך. להאמין באמונה שלמה שכל מאן דעביד רחמנא דקודשא לטב עביד, גם אם על פניו זה לא נראה. אספר לכם סיפור מעניין:

דיברתי פעם בדרשה על יעקב אבינו שהתכוון לקראת הפגישה עם עשו שביקש להורגו, והתורה אומרת עליו (לב, יד): "וַיֵּלֶךְ שָׁם בְּלִילָה הַהִוא". שאלתי: מי מאתנו היה הולך לישון כשהוא יודע שמחר בבוקר עשיו מגיע עם מאה וששים אלף חיילים ורוצה להרוג אותו ואת כל בני משפחתו? גם אם מישהו היה הולך לישון - אני בטוח שלא היה מצליח להירדם... והתורה מספרת על יעקב: "וילך שם". ואמרת בדרשה, שיהודי שחי עם הקב"ה ובוטח בו - לא דואג, למרות כל מה שנראה מסביב איום ונורא.

מהו "וישב"? פירש רש"י: "וישב - ביקש יעקב לישב בשלווה, קפץ עליו רוגזו של יוסף. צדיקים מבקשים לישב בשלווה, אומר הקב"ה: לא דיין לצדיקים מה שמתקן להם לעולם הבא, אלא שמבקשים לישב בשלווה בעולם הזה".

כל כך הרבה צרות עברו על יעקב אבינו, כל כך הרבה קשיים, אולי הגיע הזמן לקצת שלווה ומנוחת הנפש... אבל אז קפץ עליו רוגזו של יוסף. במשך כ"ב שנים היה יעקב אבינו נתון בצער נורא, כשחשב ש"טרוף טורף יוסף".

מה יעקב יעשה אם תהיה לו שלווה? מה, הוא ילך לישון? לא. יעקב אבינו ישב ויעסוק בתורה, במצוות ובעבודת ה'. מה רע בכזאת שלווה?

יש בזה תשובות רבות, ונזכיר אחת מהן:

אם תבוא עליך שלווה - תקבל אותה בשמחה ובתודה, אבל לא ראוי "לבקש" את השלווה. ולמה? משל למה הדבר דומה, לאדם שנשכר לעבוד אצל בעל הבית, ובעל הבית מורה לו מהי העבודה שעליו לעשות. וכי יעלה על הדעת, שהפועל יאמר לבעל הבית: "לא, אני לא רוצה לעשות את העבודה שנשכרתי לעשות, אני רוצה לעשות דווקא עבודה אחרת?"

אם המעביד שלך צריך אותך עכשיו כדי לסייד את הקירות, אתה לא יכול להחליט שאתה רוצה דווקא לשטוף את הרצפות. לא בשביל זה שכרו אותך. אתה צריך למלא את התפקיד המיועד לך. אם הקב"ה נותן לאדם, בשלב מסוים של החיים, את העבודה של ניסיונות, זאת בדיוק העבודה הנצרכת ממנו באותה עת. אתה רוצה עבודה של שלווה? תחפש לך מעביד אחר. עבד ה' עושה את רצון ה' בלי חשבונות. הוא עושה את העבודה שנתן לו ה' במסירות ובאהבה.

לאבא יש סיעתא דשמיא מיוחדת בחינוך הילדים

מִרְן הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל כתב מהלך אחר בביאור הענין: יעקב אבינו אומר: כל זמן שהילדים היו קטנים, הייתי צריך לחנכם, והוצרכתי להשקיע הרבה בחינוך כדי לעצב את אישיותם. עכשיו, ברוך ה', כל השבטים כבר גדולים, אפילו יוסף כבר בן שבע-עשרה שנים, בר חכים. יש לי קצת שלווה, אינני צריך לעסוק בחינוך הילדים, הם כבר דואגים לעצמם. אומר לו הקב"ה: מחינוך של הילדים אין פטור, גם כשהם

כשסיימתי את הדרשה ניגש אלי אברך בוגר ישיבת "באר יעקב" ואמר לי: כיון שדיברת על ביטחון בה', דיברת על "לחיות עם הקב"ה" הבה ואספר לך סיפור על הגאון רבי משה שמואל שפירא זצ"ל, ראש ישיבת "באר יעקב", ועל ביטחונו הגדול בהשי"ת, וכך סיפר לי:

לראש הישיבה היו חובות גדולים שלקח על עצמו לטובת הישיבה והוא נאלץ לנסוע לחוץ לארץ לאסוף כסף לישיבה. אמרו לו שיש מיליונר גדול, אייזיק וולפסון, בעל לב רחב מאד, שעומד לימין מוסדות התורה בנפש חפצה וביד נדיבה.

רבי משה שמואל הגיע להתפלל בבית הכנסת שבו התפלל ה' אייזיק וולפסון. וולפסון הרגיש מיד שמדובר באיש מורם מעם, משכמו ומעלה מעל עשרות המשולחים שמגיעים אליו מדי יום. לרבי משה שמואל הייתה קבלה, על פי דברי המשנה ברורה, לומר את תפילת "עלינו לשבח" מתוך סידור, מילה במילה, כי פמליה של מעלה מסתכלת עליו איך הוא אומר אותה, וכמו כן היא שומרת על כל התפילה שלא יחטפו אותה המזיקים ומלאכי החבלה. לפיכך היה נוהג לאומרה לאט לאט ובכוונה.

ניסו ללחוש באוזניו: וולפסון בא אליך

וולפסון סיים את התפילה, ניגש לרבי משה שמואל, ונתן לו ברכת "שלום עליכם". רבי משה שמואל היה עדיין באמצע "עלינו לשבח" ורמז לו שאין באפשרותו לדבר אתו...

אלו שהיו עם רבי משה שמואל ניסו ללחוש באוזניו: וולפסון בא אליך. כנראה שהתפעל ממך. ומה אתה רומז לו? "לא עכשיו"... אחר כך תצטרך להפעיל הרבה קשרים כדי לקבוע אתו פגישה. הרי אין איסור למהר יותר באמירת "עלינו לשבח", זה רק מנהג טוב, ואתה הרי נסעת בשביל הישיבה... אתה יכול עכשיו לקבל ממנו מיליון דולר שיורידו מעל כתפך את כל החובות. תוכל לשבת בשקט, במקום להתרוצץ ולהתבזות בחוץ לארץ מנדיב לנדיב. תמהר ותלחץ את ידו!

אך רבי משה שמואל החליט: קבלה היא קבלה. קיבלתי על עצמי לומר את תפילת "עלינו לשבח" במתינות, ולא אוותר על קבלתי. הוא המשיך לומר אותה לאט ובכוונה עד סופה.

להפתעתו, וולפסון ניצב עדיין שם, הוא נגש אליו וביקש את סליחתו: "לא יכולתי לענות כי באמצע עלינו לשבח איני עונה". נענה וולפסון ואמר לו: "אני רוצה לומר לך שאתה ראש הישיבה הראשון שמגיע אלי והכסף אצלו בעדיפות שנייה. אצלך ראיתי לראשונה שיש משהו חשוב יותר מכסף." "עלינו לשבח מעל הכסף. מהיום והלאה אינך צריך להסתובב יותר על פתחם של נדיבים. אני מקבל על עצמי בעז"ה להיות התומך בישיבה שלך..."

מה שהיה נראה כשטות נוראה, כאיבוד מיליונים בידיים, התברר שהיה לעוגן הצלה גדול ביותר. מי שחי עם הקב"ה ממשיך לעבוד את ה' בכל עת, בכל מצב, בלי לעשות חשבונות של משתלם / לא משתלם. בסופו של דבר הוא רק מרוויח מזה, גם אם זה לא נראה כך בתחילה.

אבל, זהו רק חציו הראשון של הסיפור. כעת נעבור לחציו השני: בישיבת "באר יעקב" למד בחור מסכן, שסבל מבעיות נפשיות. הבחור הזה רצה מאד לשמש את ראש הישיבה.

כמובן שלא ניתן היה להיעתר לבקשותיו והפצרותיו. לטפל בצרכיו וענייניו של ראש ישיבה דרוש בחור בר דעת. אך כיון שהבחור כל כך נדנד החליטו לתת לו תפקיד: הוא יהיה הממונה להביא לראש הישיבה את המעיל אחרי תפילת מנחה... לא היה קץ לאושרו של הבחור.

רבי משה שמואל היה באמצע תפילת "עלינו לשבח" והבחור עמד הכן, עם המעיל בידו, מוכן ומזומן להגיש אותו לראש הישיבה. משראה הבחור שרבי משה שמואל לא הסתובב אליו - הוא דפק לו על היד...

הבחורים שעמדו ליד וראו זאת, פנו לבחור: "השתגעת? אתה לא יודע שלא דופקים לראש הישיבה על היד? הוא לא חבר שלך"... בשנייה אחת מהירה, לפני שהללו ימשיכו לגעור בבחור, רבי משה שמואל הסתובב ואמר לו: "רצית להביא לי את המעיל? באמת תודה רבה לך. ובזכות השרות שעשית למעני השי"ת יברך בכל מידי דמיטב". הוא לקח ממנו את המעיל והחל לומר "עלינו לשבח" מההתחלה.

רבי משה שמואל לימד אותנו שיעור נפלא מאד: כשעומד על הפרק מיליון דולר - לא מפסיקים ב'עלינו לשבח', אבל כשיש ענין שבין אדם לחברו - מפסיקים. כך נראה מי שחי עם ה'.

(מתוך הספר 'שש באמרתך' בהוצאת 'פה נוף')

תמיד חשקתי להציג את שאלותיי בהלכה ואגדה בפני הגרש"ז אויערבאך זצ"ל. כשזכיתי לראותו באירועים, התקרבותי אליו ושאלותיי בפי, ונסוגתי לאחור מרוב בושה ויראת הכבוד

שיחה מרתקת עם הרב טוביה פריינד שליט"א על הספר 'שלמי ברכה', מתורתו של מרן גאון ישראל רבי שלמה זלמן אויערבאך זצוק"ל

ג'תתי ד' א' י"פ (כ"ט)

מאת: אלחנן נתן ליכטיג

בלונדון. "בוא נדבר תכל'ס", הוא אומר. בנו נהיה 'בר מצווה' בניסן והוא רוצה שהמאמרים יהפכו לספר מזכרת שיחולק בבר המצווה.. "עוד חודש תדווח היכן אתה עומד", הוא אמר. ניגשתי למלאכה ויצא 'שלמי מועד' מאז ועד היום הופיעו ויצאו לאור הספרים 'שלמי מועד'; 'שלמי שבת'; 'שלמי שבת' ו'שלמי ברכה'. מספרים אלו כבר נדפסו בעשרות מהדורות ובאלפי עותקים. כשהכל נזקף כמובן לזכותו של הרב משה מוריס שליט"א

איך הגעתם לרעיון של הוצאת הספר, בעניין ברכות דווקא?

הרב פריינד: הרעיון לערוך ולהוציא לאור עולם את הספר החדש 'שלמי ברכה', בא לאחר שחתנא דבי נשיאה, הגאון הנודע רבי זלמן נחמיה גולדברג זצ"ל, עורר ועודד בכמה וכמה הזדמנויות להרים ולשאת משא קודש זה של הלכות ברכות במשנת חותנו הגדול הגרש"ז זצוק"ל.

ביתו של מרן הגאון רבי שלמה זלמן זצוק"ל, בשכונת 'שערי חסד' בירושלים, היה 'בית הוראה' לישראל עשרות בשנים; עיניהם של רבים מבקשי דבר ה' זו הלכה - לקבל פסיקה והוראה ברורה בכל עניין ועניין, לרבות החמורות התלויות בשערה. מכל קצווי תבל היו מבקשים לברר דעתו הרמה, ואף שואל או פונה לא הושב ריקם. בענוות חן ענה ופתר לכל שואל, דורש ומבקש ללא דחייה את שאלותיו, גם אם זה היה בשעות לא שעות, ידעו כולם כי אצל רבי שלמה זלמן ניתן לבוא ולהתייעץ בכל עת ובכל זמן. שאלות רבות שעלו ולובנו על שולחנו של הגרש"ז זצוק"ל, בהן נתבקש לחוות דעתו הרמה 'דעת תורה', היו בהלכות ברכות, עליהן חיווה, הדריך והורה בזהירות ובבהירות. מסכתות רבות הם פרקי משנתו של מרן, אך הראשונה שבהן הינה 'מסכת ברכות', שכן מימי חלדו עסק לבאר בעניינים אלה, ולאחר ליבון פרטי ההלכות הניח משנה ערוכה וסדורה לשעה ולדורות האיך לנהוג בכל דבר ועניין.

אין מצוי כלל שישכח אדם ולא יזכור אם הודה לחברו או לאו

רבינו הגרש"ז זצוק"ל היה הוגה בתורת ברכות בעמקי הלכותיה, לומד ומלמד, מבאר ומחדש, כך היה מעורר גם על מצוות הלבבות

ביתו של מרן גאון ישראל רבי שלמה זלמן אויערבאך זצוק"ל, בשכונת 'שערי חסד' בירושלים, היה 'בית-הוראה' לישראל עשרות בשנים. עיניהם של רבים מבקשי דבר ה' זו הלכה - לקבל פסיקה והוראה ברורה בכל עניין ועניין, לרבות החמורות התלויות בשערה. שאלות רבות שעלו ולובנו על שולחנו, בהם נתבקש לחוות דעתו הרמה 'דעת-תורה', היו בהלכות ברכות, עליהם חיווה, הדריך והורה בזהירות ובבהירות. מסכתות רבות הם פרקי משנתו, המיוחדת והארוכה שבהן, דומה, שהראשונה שבהם הינה 'מסכת ברכות'. שכן, משנה ערוכה וסדורה הניח הגרש"ז לשעה ולדורות בהלכות אלו, האיך לנהוג בכל דבר ועניין. כשחג החנוכה מתקרב ובו אנו מקפידים להודות ולהלל החלטנו לשוחח עם הרב טוביה פריינד שליט"א עורך הספר 'שלמי ברכה' מתורתו של מרן גאון ישראל רבי שלמה זלמן אויערבאך זצוק"ל.

איך הגעתם לכתוב את תורתו של רבי שלמה זלמן?

תמיד חשקתי להציג את שאלותיי בהלכה ואגדה בפני הגרש"ז אויערבאך זצ"ל. אבי מורי הגה"ח רבי חיים היה עולה רבות לביתו ושאלו. כשזכיתי לראותו באירועים, התקרבותי אליו ושאלותיי בפי, ונסוגתי לאחור מרוב בושה ויראת הכבוד. כשנפל למשכב וערכו יום תפילה ב'הר צבי', בכיתי רבות לרפואתו.

את העיסוק בתורתו של הגרש"ז אויערבאך זצ"ל, התחלתי במאמר אחד ב'המודיע' שבו ליקטתי שביבי פסיקותיו. היה זה שלוש שנים לאחר פטירתו, הייתי 'סופר' צעיר וחפשתי לכתוב חומר חדיש ומעניין, והתחלתי בפסקים בהלכות חנוכה ממשנתו של הגרש"ז. מי שעמד באותן ימים לימיני, היה בנו הגאון רבי ברוך אויערבאך זצ"ל. המשוב העצום הפך את זה לסדרה של ארבעים (!) מאמרים.

בשש לפנות בוקר של צום גדליה תשס"ד, מעיר אותי צלצל טלפון. המטלפן האלמוני שואל אותי אם אני זה שכותב את המאמרים על הגרש"ז, משעניתיו 'הן', סיפר שהוא בוגר ישיבת 'קול תורה' ומעוניין להיפגש איתי. בפגישה התברר לי כי הוא יהודי חשוב בשם ר' משה מוריס, איל הון ומחשובי הקהילה החרדית

אם בפסח הפה משמש לאכילת מצה, הרי שבחנוכה הפה הוא הכלי המרכזי לעבודת היום - "להודות ולהלל לשמך הגדול". וכמו בפסח, האם יעלה על הדעת שניכנס אל הימים הנשגבים מבלי "להכשיר את הכלי"?

הגאון הרב בצלאל טרוביץ שליט"א יו"ר ארגון 'נוצרי לשון' על להכשיר את הכלים לימי ההודאה

הַהוֹדוֹת וְהַלֵּל לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל (מתוך 'על הניסים')

אולי אתה רוצה עוד מנה?

המשגיח הגה"צ רבי דב יפה זצ"ל, היה ממחיש את כוחה של ההודאה בסיפור פשוט אך נוקב: אדם התארח אצל משפחה לסעודה. במהלך הסעודה, האורח שיבח את ההשקעה והמאכלים שהוגשו: "יש"כ על הכל,

המאכלים ממש מיוחדים, ואני נהנה מכל השפע!". מהי התגובה הטבעית והמיידיית של המארח? "אולי אתה רוצה עוד מנה? יש עוד בשפע במטבח".

זהו טבע העולם, וכך היא גם המידה כלפי מעלה. כאשר יהודי יודע להודות, לשבח ולהלל על מה שקיבל - ההודאה היא המפתח לפתיחת שערי השפע.

חנוכה הם ימים שבהם אנו חייבים להרכיב "משקפיים ורודים" ולהביט רק על הטוב. זה הזמן להסיר את הלחץ, את המתח מהאירועים המשפחתיים, את הדאגות מהזמנים הלחוצים, ופשוט להתרכז בטוב.

בואו ננצל את ימי החנוכה להכשיר את הפה בדרך החיובית: תעודדו את החברותא בבית המדרש במילה טובה. תגידו מילה חמה בבית ולילדים, שימו לב לפרטים הקטנים ותודו עליהם.

תודו לקרובים ולסובבים אתכם על כל עזרה ולו הקטנה ביותר. ומתוך כך - תודו להקב"ה על כל הטוב, הגלוי והנסתר, שהוא מרעיף עלינו בכל רגע.

כשהפה נקי מלשון הרע ומלא בהודאה לזולת, הוא הופך לכלי קיבול טהור וראוי לשירת ההלל של חנוכה. בואו נכשיר את הפה, ונזכה לקבל שפע של אור ושמחה.

ערב חג הפסח. ההמולה בשיאה, הניקיונות מסתיימים, ואנו מתכוננים לליל השימורים. בתוך ההכנות הללו, מוכרת לרבים מאיתנו הלכה ייחודית הנוגעת לאלו שיש להם שיניים תותבות או סתימות מיוחדות. הנוהג הוא להימנע מאכילת מאכלים חמים של חמץ במשך 24 שעות קודם החג. הסיבה ברורה ופשוטה: כדי להכשיר את הפה, כדי לוודא שברגע האמת, כשיכנס המצה אל הפה, ה"כלי" יהיה טהור ונקי מכל שמץ של חמץ בלוע. אנו ממתנינים יממה שלמה, מנקים ומכשירים, כדי שהפה יהיה ראוי לקדושת החג.

והנה, אנו עומדים כעת בפתחם של ימי החנוכה הקדושים. אם בפסח הפה משמש לאכילת מצה, הרי שבחנוכה הפה הוא הכלי המרכזי לעבודת היום - "להודות ולהלל לשמך הגדול". חנוכה הוא חג הדיבור, חג ההודאה. וכמו בפסח, נשאלת השאלה: האם יעלה על הדעת שניכנס אל הימים הנשגבים הללו מבלי "להכשיר את הכלי"?

כשם שאדם נמנע מחמץ חם כדי להכשיר את שיניו, כך עלינו - לפחות 24 שעות קודם הדלקת הנר הראשון - להכשיר את פינו ולהמנע מ"חמץ רוחני": לשון הרע, רכילות, דיבורים אסורים וליצנות. איך ייתכן שבאותו פה שבו דיברנו סרה על חברנו בבוקר, נהלל את בורא עולם בערב? ההכנה לחנוכה חייבת להתחיל בהכשרת הפה שבו אנו עובדים את ה'.

יסוד אדיר זה מובא בדברי ה"מגן אברהם" (סימן ס'), שמובא בכוונות ובכתבים כי הזכירות בברכות קריאת שמע הן מ"ע, וכאשר אדם מגיע למילים "להודות לך", עליו לזכור ולכוון כי "הפה לא נברא רק להודות, ולא לדבר לשון הרע". זוהי תכלית בריאת הפה! הפה שלנו הוא כלי קודש שנועד להודאה, וכשמשתמשים בו למטרות שליליות, הרי זה כשימוש בכלי המקדש למטרות חולין, חלילה. בימים אלו, עלינו לקחת על עצמנו "תענית דיבור" מדיבורים אסורים, ולהחליפם בדיבורים של תודה, שבח ועידוד.

כל שבוע הגליון אצלכם במייל

כתבו לנו ונשמח לצרף אתכם לרשימת המנויים

A950850750@GMAIL.COM

אחד הרגעים המשמחים לאחר החתונה הוא כאשר הזוג הצעיר פותח את המתנות ומתבונן בהן, ואחר כך ניגש להראות להורים מצד החתן והכלה.

מאוצרותיו של הרב חנניה צ'ולק שליט"א

וְכָל יֵשׁ לֹא נָתַן בְּיָדוֹ (פ"ה ד)

סיפר רבה של רמת חן, הגר"י אויערבאך זצ"ל (אחינו של רבי ש.ז. אויערבאך זצ"ל): 'כאשר נכנסתי לחופה הייתי יתום מאב ואם, ועל כן כשושבין שימש דודי, הגרש"ז אויערבאך זצ"ל, ודאג לי כאב. החתונה התקיימה בתל אביב, ואני ואשתי התגוררנו בתקופה הראשונה בעיר זו. הכל היו בטוחים שעם גמר החתונה ישוב רבי שלמה זלמן לביתו בשכונת שערי חסד בירושלים, ולכן גדלה הפתעתנו כשהודיע רבי שלמה זלמן כי הוא מעוניין ללון הלילה בת"א. במשך שנים לא ידעתי מה הייתה הסיבה שהניעה אותו לנהוג כך. את התשובה לכך קיבלתי כאשר ברבות הימים זכיתי גם אני להתעסק בצרכיו של בחור יתום, והבאתיו לחופה. או אז פנה אלי אז רבי שלמה זלמן ואמר לי: 'אני מקווה שתנהג כפי שנהגתי כלפיו'. והזכיר את לינתו בת"א. זו הייתה הזדמנות בשבילי לבקש מרבי שלמה זלמן הסבר על הנהגתו זו, והוא השיב בדברים הבאים: 'כל חתן וכלה מקבלים מתנות ביום נישואיהם. אחד הרגעים המשמחים לאחר החתונה הוא כאשר הזוג הצעיר פותח את המתנות ומתבונן בהן, ואחר כך ניגש להראות להורים מצד החתן והכלה'. אבל אתה היית יתום, ולא היו לך אב ואם, וידעתי שיימנע ממך הרגע המשמח הזה של הצגת המתנות בפני ההורים, אי לכך החלטתי להישאר בתל אביב בלילה זה, כדי שתוכל להראות לי, לשושבין, את כל המתנות שקבלתם... (גיליון "קול ברמה") (תוכו רצוף אהבה).

תשובת רבי חיים קניבסקי זצ"ל: תפוס לשון אחרון

הָכֵר נָא לְמִי תְּחַתֵּמַת וְהַפְתִּי לָאִם וְהַמְסָה הָאֵלֶּה (פ"ח ב)

נוח לו לאדם שיפיל עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חבריו (סוטה י): - האם חייב למסור נפשו או מותר למסור נפשו? - הרמב"ם (בהל' דעות פ"ו) כתב: כך אמרו חכמים, המלבין פני חבריו ברבים אין לו חלק לעוה"ב, לפיכך צריך אדם להיזהר שלא לבייש חברו ברבים, בין קטן בין גדול. רואים ברמב"ם שיש להיזהר, אבל לא חייב למסור נפשו ע"ז. וכן רבי חיים שמואלביץ זצ"ל מדייק מלשון 'נוח' - כדאי לעשות כן, מדלא אמר 'חייב'. אמנם בתוס' (סוטה י) על מה שנא' בגמ' 'נוח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש', ונראה האי דלא חשיב ליה בהדי ג' עבירות שאין עומדים בפני פיקוח נפש - ע"ז, גילוי עריות ושפיכות דמים, משום דעבירת הלבנת פנים אינה מפורשת בתורה, ולא נקט אלא עבירות מפורשות. והשאלה האם כוונת תוס' שכאן התחדש שמותר למסור נפשו אבל אין חובה, או שיש לו חובה (ולא כתוב במפורש). תשובת רבי חיים

קניבסקי זצ"ל: תפוס לשון אחרון. והיינו דהבין רבי חיים בדברי התוס' שחייב למסור נפשו.

חנוכה הוא מלשון חן וחנינה

סגולת ימי החנוכה - ב'מחזור ויטרי' על חנוכה כתב: חנוכה הוא מלשון חן וחנינה, היינו שהקב"ה מתנהג עמנו לפנינו משורת הדין. ימי חנוכה מסוגלים מאוד לבני, חיי ומזוני בריווח ובנקל, ובמיוחד ב'זאת חנוכה', עליו כתב הגאון מוילנא שהוא כנגד יום הכיפורים. ובמהר"ל כתב שימים אלו הם זמן של נס, והנס נהפך לטבע, ואין מנכין לאדם אם נעשה לו נס בימים אלו, ואפשר לבקוע רקיעים בזמן זה ולפתוח שערי שמים.

שבזמן הדלקת נרות חנוכה - נעשית עת רצון

פעם ניגש אל החזו"א יהודי שהתאונן בפניו על מצבו הדחוק בענייני פרנסה, וסיפר כי הוא זקוק לנס גדול כדי שיצליח לפרוע את חובותיו. השיב לו החזו"א, כי ביום 'זאת חנוכה' אפשר לפעול דברים הרבה ולזכות לניסים בכל העניינים, ובזמן הזה אין טבע כלל וכל העניינים פועלים למעלה מדרך הטבע. והכי הרבה אפשר לפעול בענייני פרנסה וזש"ק. רבי אליהו לופיאן היה אומר שצורת התפילה צריכה להיות שמאמין באמונה שלמה שיש בכוח תפילתו להכריע את הדין לטובה. ועל עת הרצון המיוחדת בחנוכה כתב רבי חיים פאלאגי זצ"ל, שבזמן הדלקת נרות חנוכה - נעשית עת רצון, ומידת הדין מתבטלת, ומתעוררת מידת רחמים וחסדים גדולים, כמו בשעת תקיעת שופר (לבית התורני).

(מתוך עלונו של הרב צ'ולק תשפ"ה)

? שאלה ותשובה

מדוע יוסף המשיך לספר להם את חלומותיו
אחרי שזה גרם לשנאה אצלם, ובפרט חלום
כזה שאלומותיהם משתחוים לאלומתו

מֵרֵן הַגֵּאוֹן רַבִּי גֵּרְשׁוֹן אֲדֶלְשְׁטֵיין זצוק"ל: הנה האחים לא הסתירו את שנאתם ליוסף.. ויוסף בודאי ראה שאחיו מתרחקים ממנו, והרגיש שהם נמנעים מלדבר עמו לשלום, ובכל זאת סיפר להם את חלומותיו, ולא חשב שזה יגרום שישנאו אותו, וגם כשהוסיפו עוד שנאה אליו מחמת חלומותיו, המשיך לספר להם חלום אחר. וצריך ביאור, מדוע המשיך לספר להם את חלומותיו אחרי שזה גרם לשנאה אצלם, ובפרט חלום כזה שאלומותיהם משתחוים לאלומתו.

שיוסף היה בעל מידות טובות כל כך שלא ידע כלל מה היא 'שנאה'

ויתכן כי טעם הדבר הוא, משום שיוסף היה בעל מידות טובות כל כך שלא ידע כלל מה היא 'שנאה', וכפי שסיפר לי אדם שהיה מקורב למֵרֵן החזון איש זצ"ל, ופעם שאל את החזון איש האם יש לו איזה קפידא ותרעומת עליו, והשיבו החזון איש "איך ווייס ניט וואס איז דאס פאר איבול", כלומר, אינני יודע מה היא 'תרעומת'! ואמר לי אותו אדם שהיה מקורב מאד לחזון איש, שאם החזון איש אמר כך, אין ספק שכך האמת, שלא הייתה לו שייכות כלל למושג של קפידא.

וכן יוסף הצדיק היה בעל מידות טובות מיוחדות כאלו שלא ידע כלל מה היא שנאה, ולכן לא חשד באחיו הקדושים שישנאו אותו. ושמעתי בלומז'ה מהמשגיח הגה"צ רבי אבא גרוסברד זצ"ל כמדומה בשם הסבא מקלם, שביאר הפסוק במשלי (כא) 'משכיל צדיק לבית רשע' - שהצדיק משכיל ומבין את המידות הרעות שיש לרשע, ולכאורה כיצד הוא מבין, וכי לצדיק יש כעס או אכזריות, ומהיכן הוא יכול להבין זאת? וביאר, כי הצדיק עצמו גם כן יש בו משהו שבמשהו מידות רעות, כמו רשע קטן מאד, ומזה הוא מבין כי לרשע יש מידות רעות כאלו בצורה גדולה יותר. אבל צדיק שאין לו מידות רעות כלל, באמת אינו יכול להבין את המידות הרעות שיש לאחרים, וכמו שעיוור מלידה לא יוכל להבין מה הם צבעים. ולכן צדיקים תמיד רואים מעלות ומידות טובות אצל אחרים, ואילו הרשעים להיפך רואים מידות רעות.

(מתוך 'דרכי החיזוק' וישב תשפה)

ושמעתי שהמגיד מקעלם זצ"ל היה מקפיד לומר דווקא 'ברצות ה'

וַיֵּרָא אֲדֹנָיו כִּי ה' אִתּוֹ (ט"ז).

"כי ה' אתו, שם שמים שגור בפיו".
"שם שמים שגור הוא, שבכל ענין שבעולם אמר אם ירצה השם או בעזרת השם או בשביל השם אני

עושה וכיוצא בזה". (של"ה הק' שער האותיות א, י"ח)
פוסק הדור מֵרֵן הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א: מבואר כאן שכיון שראה פוטיפר ששם שמים שגור בפיו של יוסף, מינה אותו לאחראי על כל אשר לו. וצריך ביאור מה התפעל הגוי מכך ששם שמים שגור על פיו, ואיזה טעם יש בזה שבעבור זה החליט למנות אותו לאחראי על אשר לו.

ונראה שאם יוסף היה מייחס את ההצלחה אליו ומתקלם בכך שהוא בעל כשרון וכיו"ב, וכמנהגו של עולם, לא היה פוטיפר מרוממו כדי שיוסף עבדו לא ישתרר עליו להרגיש חכם ופיקח ומוצלח מעליו, אבל כיון שראה שיוסף נכנע ואינו מתגאה בהצלחתו אלא תולה הכל בקב"ה, הונחה דעתו ולא חשש להעלותו לגדולה.

יש ללמוד מכאן הנהגה ראויה לומר בכל דבר וענין "אם ירצה השם" או "בעזרת השם", וכן מצאנו בפסוקים לקמן (פרק מא) בשעה שפטר יוסף את חלומו של פרעה, אמר "בלעדי אלוקים יענה את שלום פרעה", "את אשר האלוקים עושה הגיד לפרעה", והרי שחזר והדגיש שהכל מיד ה' ואין לו שום יכולת וכוח עצמי.

ושמעתי שהמגיד מקעלם זצ"ל לא היה אומר "בעזרת ה'", שמשמעו כביכול אנחנו עושים את העיקר והקב"ה רק "עוזר" לנו, אלא היה מקפיד לומר דווקא "ברצות ה'", שמשמעו שהכל תלוי ברצונו של ה' ואנחנו רק ממלאים את רצונו. [ואף שרבים לא נהגו כן למעשה, אבל הרעיון שבדבריו וודאי נכון, שאין אנו עושים כלום אלא רק מקיימים את רצון הבורא]

(מתוך ספר ביאורים והנהגות)

מִרְן הַגֵּר"ח קֵנִיבֶסְקִי נִשְׁאָל, אָדָם שֶׁאוֹכֵל פֶּת בְּבֹקֶר וּבֶעֶרֶב בַּחֲנוּכָה, הֲאֵם יֵשׁ עֲנִין שִׁישִׁיר לַעֲצֹמוֹ אִיזָה שִׁיר אֶחָד לְשֵׁם שִׁירֹת וְתִשְׁבַּחוֹת, וְיִהְיֶה אֶת אֲכִילָתוֹ לְאֲכִילַת מִצּוּה אֲכִילָה בַּחֲנוּכָה

כל מה שכדאי לדעת על אכילה וסעודת מצוה בימי החנוכה

לפרסם הנס שעשה השם יתברך עמנו באותם הימים, ופשט המנהג לעשות סופגנין, בערבי אלספינג, והם הצפחיות בדבש ובתרגום האיסקריטין, משום שהם קלויים בשמן, זכר לברכתו. וכתב רבינו נסים במגלת סתרים כי בכל מנהגי האומה באלו מנהגות כמו זה, והראש בראש השנה, החלב בפורים ובמוצאי פסח, והפולים ביום הושענא רבה, ואותם המנהגים אין לנו לבזותם ומי שהנהיגם זריז ומשתדל הוא, כי הם מעיקרים נעשים, ולא יבזו במנהג האומה, וכבר אמר הנביא ע"ה ואל תטוש תורת אמתך, דת אומתך אל תעזוב.

הגרש"ז איערבך כתב טעם נוסף לאכילת הסופגניות

הגרש"ז איערבך כתב טעם נוסף לאכילת הסופגניות, כי בחנוכה בית חשמונאי טיהרו את כל המקדש, ואילו את אבני המזבח ששקצום היונים לא ידעו לטהרם וגנזום, והצטערו על כך, ולכן נהגו במאכלים שמברכים עליהם ברכת מעין שלש, שבה מזכירין 'ועל מזבחך' משא"כ בברכת המזון שאין מוזכר בה המזבח ביחוד (ובטעמא דמלתא כתב הגרש"ז בשם הרב ר' משה לייב שחור, משום דטעם פירות תלוי במזבח וכדתנן בסוף סוטה משחרב ביהמ"ק ניטל טעם הפירות).

שלא לנהוג סיגוף

המשנה ברורה בהלכות יו"ט כותב שאפילו אם הוא מסגף עצמו מפני תשובה בכל ימות השנה שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין, בשבתות ויום טוב וחנוכה ופורים חייב לאכול ולשתות. (תקכ"ט סק"כ, עיי"ש).

ובחוט שני ביאר, שזה פשוט שאין חיוב או מצוה לאכול בשר ולשתות יין בחנוכה, רק שאם לא אוכלים ושותים יין מחמת הסיגוף זה כתענית, ובימים אלו אסור להתענות, וכוונת המשנה ברורה היא שלא לנהוג סיגוף מחמת שקיבל על עצמו סיגוף ועל כן יאכל בשר וישתה יין, וראה משנה הלכות (ח"ג סי' ע"ז).

כתב השו"ע: ריבוי הסעודות שמרבים בהם הם סעודות הרשות, שלא קבעום למשתה ושמחה. וכתב ע"ז הרמ"א, ויש אומרים שיש קצת מצוה בריבוי הסעודות, משום דבאותן הימים היה חנוכה המזבח, ונוהגין לומר זמירות ותשבחות בסעודות שמרבים בהם, ואז הוי סעודת מצוה. - רצונו לומר בצרוף זה. וכן פסקו הרש"ל והב"ח כהיש אומרים. וכתב הרש"ל שכל שעושה כדי ליתן שבח למקום או לפרסם הנס או המצוה, הכל סעודת מצוה (משנה ברורה). הביאור הלכה הביא שראוי שהשמחה תהא מעורבת ובלולה בשמחת תורה ואל תבטל מקביעותך.

הגר"ח קניבסקי נשאל, אדם שאוכל פת בבוקר ובערב בחנוכה, האם יש ענין שישיר לעצמו איזה שיר אחד לשם שירות ותשבחות, ויהפוך את אכילתו לאכילת מצוה, והשיב: למה לא, ותבא עליו ברכה. עוד נשאל, בכוללים שעושים מסיבת חנוכה קצרה ע"י מזונות ושתיה ואומרים שם דרשות מעניני חנוכה ושירות ותשבחות, האם נהפך לסעודת מצוה, או שסעודת מצוה זה רק בנטילת ידים לפת, שלא שייך סעודת מצוה בלא פת, וממילא באופן שאכלו רק מזונות אין זה סעודת מצוה, והשיב: קצת סעודת מצוה (ובפרט אם דורש).

ב' כתב הרמ"א, יש אומרים שיש לאכול גבינה בחנוכה, לפי שהנס נעשה בחלב שהאכילה יהודית את האויב.

הבן איש חי כתב לרמז טעם בחלב לשלושה מצוות שגזרו לבטלם, שהם חדש, שבת, מילה, ומסרו ישראל עצמן עליהם, שאות ח' דחלב הוא אות ראשונה של חדש, ואות ב' דחלב הוא אות שניה של שבת, ואות ל' דחלב הוא אות שלישי של מילה.

מנהג הסופגניות מובא כבר בדברי רבי מיימון אבי הרמב"ם

מנהג הסופגניות מובא כבר בדברי רבי מיימון אבי הרמב"ם, שכתב שכתב בפירושו על ענין חנוכה שאין להקל בשום מנהג ואפילו מנהג קל, ויתחייב כל נכון לו עשות משתה ושמחה ומאכל

לְסִיּוּמָא דְגַלְיֹנָא

עורך המדור: אלחנן נתן ליכטיג

באישון לילה הפתיעו את האויב

הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א: משל לשתי מדינות שלחמו זו בזו. אחת המדינות הייתה בעלת עוצמה רבה. והיו ברשותה כלי נשק עוצמתיים, וחיליה הצליחו בקרבות הרבים, הרגו, הרסו ושבו.

יועצי המדינה המובסת, הבינו, כי הדרך היחידה לנצח את האויב היא רק אם יצליחו למצוא את מקום מצבורי הנשק של האויב ולקחת ממנו את כל כלי המשחית. הלכו וחיפשו את מצבורי הנשק.. חיש מהר נשלחו קבוצות קומנדו למחנה האויב. באישון לילה הפתיעו את האויב ולקחו את כללי המשחית שהיו ברשותו. למחרת בבוקר, כאשר התכוננו האויבים למלחמה, גילו שכל כלי נשקם נעלמו, מייד הרימו ידיים ונכנעו. המדינה העוצמתית נכנעה לפני המדינה החלשה, כי הנשק נמצא אצל המדינה החלשה.

הנמשל: התורה הקדושה היא הנשק הגדול והחזק ביותר נגד היצר הרע. "בראתי יצר הרע - בראתי לו תורה תבלין". היצר הרע יודע זאת היטב, ולכן כל מלחמותו, מגמתו ועסקו הם לבטל את לומדי התורה. אם נתאמץ לעסוק בתורה ולהגות בה יומם ולילה - נצליח להביס את היצר הרע.

"אם פגע בך מנוול זה מושכהו לבית המדרש. אם אבן הוא נימוח, אם ברזל הוא מתפוצץ" הנשק שלנו הוא התורה, באמצעות לימוד התורה ניצחוננו בקרב מובטח, וליצר הרע אין אלא להיכנע ולהרים ידיים.

(מתוך הספר 'משכני' בהוצאת 'פה נוף')

עושה מאמצים ולא הולך לי

יהודי הגיע פעם לרבו ותינה בפניו: "כבוד הרב! אני משתדל כל כך להתעלות ביידישקייט, עושה מאמצים ולא הולך לי. מה שאני לומד - אני שוכח, את המוסר שאני לומד - אני לא מצליח לקיים, יש לי ניסיונות גדולים ואינני מצליח לעמוד בהם. רק ייסורים הם מנת חלקי".

הרב ביקש ממנו להוריד את התמונה שהיתה תלויה על הקיר ולהביאה לו.

"מה אתה רואה כאן?" שאל אותו הרב.

"תמונה של צדיק", ענה היהודי.

"הסתכל היטב, מה אתה רואה כאן?"

"תמונה של צדיק".

"זה ברור", אמר הרב. "אבל ממה היא עשויה?"

"בריסטול שעליו מצוירת תמונה".

"וממה עשויה התמונה?" אמר הרב, והשיב בעצמו: "מהרבה נקודות שחורות! הווי אומר שרק עם הרבה נקודות שחורות - יוצא צדיק!"

"זאת ועוד", המשיך הרב. "אם תרצה להגדיל את התמונה, יש אפשרות לפתח אותה בהגדלה, אולם אז התמונה תצא מטושטשת. האפשרות הטובה יותר היא להוסיף עוד ועוד נקודות שחורות. בצורה הזאת תמונת הצדיק תגדל בפאר והדר".

"ומכאן עליך ללמוד", סיים הרב את דבריו, "לא להיבהל מהקשיים ומהניסיונות שאתה עובר, כי רק מתוך הרבה התמודדויות יוצא צדיק!"

(הגאון רבי שלמה לוונשטיין שליט"א)

- מתוך 'מתוק האור' יוסף הצדיק בהוצאת 'פה נוף'

פעם אחת מרן הרב שך ממש החמיץ לי פנים...

הגה"צ רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א
על 'הכרת הטוב'

אני לא הייתי מהתלמידים של מרן הרב שך זצ"ל אבל הייתי נכנס אליו. תמיד הוא היה מחייך אלי. פעם אחת הוא ממש החמיץ לי פנים... אני לימדתי בישיבה קטנה של הגאון רבי חיים סרנא זצ"ל בבני ברק, הראש ישיבה היה הגאון רבי נתן זוכובסקי שליט"א. ובדיקו אז הגאון רבי חיים סרנא, פתח את הישיבה הגדולה שלו בחברון גאולה בירושלים. הוא רצה את הבחורים המצויינים, אבל הבחורים המצויינים לא רצו. זו ישיבה חדשה ולא ידעו איך זה יתפתח... אז הלכתי עם הג'ר אליעזר גולדברג זצ"ל, לימים מ'ישיבה לצעירים', למרן הרב שך, מה צריך לעשות. ואז הרב שך שאל אותנו 'ומה עם הכרת הטוב', הוא הרי הקים את הישיבה קטנה!

אז אני אמרתי לו שהוא מעוניין בבחורים הכי טובים, והבחורים האלו לא מרגישים שהישיבה עשתה להם טובה, כל הישיבות רצו אותם והם עשו טובה לישיבה שהם באו אליה... הרב שך הסתכל עלי במבט של אחד כזה מופקע... הוא לא היה מוכן לשמוע כזה דבר... אתה נמצא במקום ונהנים ממנו, אז אתה מחוייב למקום בהכרת הטוב. [זה לא היה נוגע לעצם ההכרעה בשאלה].

(ארחות חיים יוצא תשפ"ו)

הצדיקים הצעירים

המדור שבו תזכו בעוה"ז והשכר הגדול שמור לעתיד לבוא

**מוישי הניח את העט לרגע על השלחן, וכשבא לחפש אותו...
הוא נעלם! כלם חפשו, הפכו את הכתה, שאלו את כל הילדים -
אבל שום דבר. העט נעלם כלא היה.**

חיים ויענקי מספרים על העט מאמריקה שנעלם

מנחם בהפסקה. "תגיד, מנחם, פתח יוסי, אתה זוכר את העט של מוישי שנעלם?" מנחם הסתכל על יוסי בעינים מפתדות מעט. "כן... למה? מה אתה רוצה ממני?" "נראה לי שאתה בטח יודע איפה העט" אמר יוסי בטון חוקר.

יום אחד, מוישי חברנו מהכתה, הביא עט מיוחד במינו! דודו שהגיע מאמריקה הביא לו אותו במתנה. זה לא היה סתם עט; הוא היה כסוף ומבריק, וכשהופכים אותו, מתגלה חותמת קטנה שמשאירה על הדף את האות האנגלית "M".

"אני? מאיפה לי לדעת!" זעק מנחם. "מה אתה מנסה להגיד?" "אני לא אומר כלום," השיב יוסי, אבל מנחם הבין היטב: הם חושדים בו!

החשד פגע במנחם וכאב לו מאוד. הוא לא יכול היה לשאת את המחשבה שמוישי ויוסי חושבים שיש לו את העט של מוישי. בבקר שלמחרת, מנחם החליט לגשת למוישי.

"שמעתי שאתה ויוסי חושדים בי שאני מחזיק בעט שלך" אמר מנחם בעצב. "אני רוצה שתדע - גם לי יש עט כזה בדיוק! הדוד שלי הביא לי אותו במתנה כשחזר מאמריקה. בגלל זה שאלתי אותך שאלות, כי זה ענין אותי שגם לך יש עט כזה מיוחד!"

מוישי התלבט, אבל אז נזכר: "יש לי סימן! האות 'M' באנגלית נמצאת בחותמת! בוא נראה איזו אות יש לך!" מנחם הוציא את העט ואז ראו כלם שעל העט של מנחם הופיעה האות 'M'!

"אתה רואה!" אמר מוישי מיד. "זה העט שלי! בטח מצאת אותו כשנפל לי! אתה צריך להחזיר לי אותו!" "לא, מה פתאום!" אמר מנחם. "זה שלי! גם אצלי האות

הראשונה בשם של מוישי. מוישי הביא את העט היקר לכתה כדי להראות אותו לכלם, והוא רצה להשתמש בו כדי לענות על מבחן. הוא הניח אותו לרגע על השלחן, וכשבא לחפש אותו... הוא נעלם! כלם חפשו, הפכו את הכתה, שאלו את כל הילדים - אבל שום דבר. העט המסתורי נעלם כלא היה. מוישי היה עצוב מאוד. שבוע עבר. מוישי עדין לא שכח את האבדה. יום אחד פשהם היו במסדרון, נגש אליו חברו הטוב יוסי. "מוישי! לחש יוסי בסוד גדול, אתה לא תאמין מה ראיתי עכשיו... ראיתי את מנחם מוציא מהכיס עט שנראה בדיוק כמו שלך! אותו עט כסוף ומבריק!" למוישי נפל הלב. "עכשיו כשאני חושב על זה, שמתי לב שמנחם שאל אותי כל כך הרבה שאלות על העט שלי באותו יום. מאיפה יש לך עט כזה יפה?" מי הביא לך אותו? כשאמרתי לו שדוד שלי הביא לי מאמריקה, הוא אמר, 'מענין, גם הדוד שלי הגיע מאמריקה!' כל מיני ספורים! עכשיו אני רואה שזה אצלו!"

למחרת, נגש יוסי אל מנחם בהפסקה.

יוסי החליט מיד: "אני אטפל בזה!".
יוסי החליט מיד: "אני אטפל בזה. למחרת, נגש יוסי אל

הראשונה בשם היא 'מ' (מנחם)! זה בדיוק העט שלי!"
שני הילדים נפרדו כועסים. מנחם הרגיש כאב גדול על
שחשדו בו סתם, ומוישי היה בטוח בלב שלו שמנחם פשוט
מצא את העט ומסרב להודות.

ההפתעה של הבקר

למחרת בבקר, מוישי ויוסי הגיעו לכיתה והתיישבו במקומותיהם.
מוישי עדין היה עצוב וכועס על מנחם. לפתע, נגש אליהם
מנחם. פניו היו רציניים.

"מוישי" אמר מנחם, "אתה עדין חושב שאני קשור להעלמות
של העט שלך. כדי שתדע שאני לא לקחתי את העט שלך,
וכדי שלא תחשד בי סתם
יותר לעולם, החלטתי
לתת לך במתנה את העט
היקר שלי"

מנחם הושיט את ידו,
ובה היה העט הפסוף
המבריק, עם חותמת
ה-"מ" בראשו.

"קח", אמר מנחם בחיוך
קטן, "עכשיו יש לך אחד
כזה. אני מקוה שתשמור עליו."

מוישי המפתע לקח את העט. הוא ויוסי החליפו מבטים
מהירים, ומוישי אמר: "בטח הוא פחד שנספר לכולם... עכשו
העט שלי חזר..."

"תודה" אמר מוישי בחסר חשק, ובלי לחשב פעמים, החליט:
את העט הזה הוא מכניס מיד עמק בתיק, כדי שגם הוא לא
יעלם שוב!

מוישי פתח את כיס הרוכסן הנסתר בילקוטו, דחף את העט
העמק פנימה... ואז, כשעדין נגעו בתחתית התיק, הוא הרגיש
משהו מפר. משהו כסוף וקשיח.

הוא מישך את ידו החוצה, ועיניו נפתחו לרוחה: שם היה
העט הראשון! העט המקורי שקבל מהדוד מאמריקה!

"אף זה יכול להיות?" חשב לרגע מוישי, ואז באותו רגע
הוא נזכר שהוא דחף את העט פנימה בחפזון כשהגיעה
ההפסקה. העט לא נעלם ולא נאבד, ובטח לא נגנב - הוא
פשוט שכח!

הוא הסתכל על העט בכיסו, ואז על העט החדש שקבל
זה עתה ממנחם. ואז הוא הבין הכל: מנחם לא לקח סתם.
מנחם לא שקר.

הוא פשוט היה בעל מדות טובות, ונדיב באפן בלתי נתפס!
מנחם, שחשדו בו סתם וכאב לו מאוד, במקום לכעס או לנקם,
נתן למוישי את האוצר שלו במתנה, רק כדי שלא יחשדו בו.
מוישי הרגיש גל חם של בושח שוטף אותו. הוא הסתכל על
מנחם, שהסתובב לחזר למקומו.

"מנחם! חכה!" קרא מוישי. "תסתכל!"

מוישי הראה לו את שני העטים. "הנה העט המקורי שלי!
הוא היה כל הזמן בכיס של הילקוט. לא לקחת כלום. אני...
אני מצטער. חשדנו בה סתם. הייתי צריך ללמד עליך זכות
ואנחנו לא עשינו את זה. אתה ילד מדהים בעל מדות מיוחדות.
אני מתנצל מעמק לבי, ואני מחזיר לך את העט היקר שלך."
מנחם חייך. "אני שמח
שמצאת אותו, מוישי.
וסולח לך."

שלושת הילדים חיכו
זה לזה. מוישי ויוסי
למדו את הלקח הגדול
ביותר: לפני ששופטים או
חושדים, יש ללמד זכות.
במקום לחפש את הרע,
צריך לחפש את הטוב, כי

לפעמים, האמת היא, שמי שחשבנו שהוא החשוד, הוא בעצם
בעל המדות הטובות והחבר הכי טוב שיש.

התשובה לשאלה בגליון פרשת 'וישלח':

**אם אחד ראה שחברו דבר או עשה מעשה
ואפשר בדבר הזה לשפוט לצד זכות או
להפך, צריך לדונו לכף זכות. ולומדים
זאת מהפסוק 'בצדק תשפט את עמיתך'**

מי זוכה בפרסים?

בגליון פרשת 'ויצא' הבטחנו
שובר קניה לספרים בשווי 50 ₪

הזוכה הוא:

יעקב יונה מירושלים - זכה ב 50 ₪

הזוכים מקבלים הודעה טלפונית

**שמעתי פעם מרבינו הגדול רשכבה"ג מרן הגראמ"מ שך זצוק"ל
מעשה נורא על אחותו שהיתה ילדה. פעם היא נכנסה הביתה צמאה,
ראתה כוס משקה, בירכה 'שהכל' ושתתה. אבל זה לא היה מים..**

הגאון רבי ישראל בונם שרייבר שליט"א על להורות ולהלל

לבקש מהקב"ה שיהיה לי קל לנשום בחצי השעה הקרובה? לא עושים את זה, כי לא חיים את בורא עולם. נזכרים בורקבפריקטים גדולים, כשנהיה בלאגן. אבל האמת היא שהוא נמצא ואנו זקוקים לו

עשרים וארבע שעות ביממה, ומי שחי את זה, זה הקיום האמיתי של לאהבה וזה ליראה וזה לדבקה בו.

שמעתי פעם מרבינו הגדול רשכבה"ג מרן הגראמ"מ שך זצוק"ל מעשה נורא על אחותו שהיתה ילדה. פעם היא נכנסה הביתה צמאה, ראתה כוס משקה, בירכה 'שהכל' ושתתה. אבל זה לא היה מים, זה היה נפט. היא התעלפה, קראו לחובש של העיירה. וכשהעירו אותה היא פרצה בבכי נורא, אז החובש אמר "תרגעי, הקאת את זה החוצה והכל בסדר". אך היא המשיכה לבכות: "אבל ברכתי ברכה לבטלה!" האם אנחנו גם במצב הזה? ברור שאחר כך יבכו חזק, מתוך פחד מה הנפט הזה עשה...

מתפללים שחרית, צריך לדעת ששחרית מתחיל בפסוקי דזמרה. מרן החזו"א אמר שפסוקי דזמרה זה ספר המוסר הכי טוב. פסוד"ז זה אמונה שהכל בורא עולם. מה הנפק"מ לקום חמש דקות יותר מוקדם להגיד פסוקי דזמרה כראוי? יש "להגיד" ויש להיות "אחרי". מרן הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצוק"ל אמר פעם על אחד בתי הכנסת, מה ההבדל בין אחד שהתפלל שם לאחד שלא התפלל בכלל? שהשני עוד יכול להתפלל, והוא כבר לא יכול להתפלל. זה ההבדל... יש הרבה פעמים שאדם מתפלל שחרית, שכל ההבדל בין לפני אחרי שעכשיו הוא כבר לא יכול להתפלל. צריך להתפלל כראוי, לשים לב אתה מדבר אל הקב"ה. ואז אחרי התפילה אתה יוצא בן אדם אחר, בן אדם מרומם, ומתקרב לקב"ה. וכמים הפנים לפנים. וכך זה הולך, זה מעגל. זו המטרה שלנו להתענג על ד' ולדבקה בו, ואתם הדבקים בד' אלוהיכם חיים כולכם היום.

(מוסף שבת קודש ויצא תשפ"ז)

אדם קם בבוקר ומצליח להתיישב, האם עולה בדעתו שצריך להודות לקב"ה שהצליח להתיישב? אדם פוקח את העיניים בבוקר. אז מה קרה? שום דבר לא קרה לכאורה. אחרי זה אתה מברך פוקח עיוורים. על מה הברכה הזאת? אתה שם לב למה שאתה מדבר? כתוב פה שאתה מודה לקב"ה שפתח לך את העיניים. אחרי זה יש תפילה שאתה מתפלל שמונה עשרה, על הפרנסה ועל הרפואה ועל ההצלחה ועל הלימוד והכל הכל. כשאתה הולך לאכול, אתה מברך. בורא פרי העץ. מה התרגום של המילים בורא פרי העץ? שהתפוח הזה הקב"ה ברא אותו בשבילי! זו המשמעות של המילה. שותה כוס מים, שהכל נהיה בדברו. כלומר, שהקב"ה בששת ימי בראשית ברא מים והמים האלה חיכו עד היום בשנת תשפ"ו בשביל להיכנס לפה שלי. זו המשמעות של הברכה. אז כשמישהו שם לב למה שהוא מדבר מאה פעמים ביום, זה מקיף את כל הצרכים של כל החיים. מאה פעמים ביום הוא מחדיר לעצמו שכל מה שיש לו הוא מקבל מהקב"ה, כל הדברים הכי קטנים והכי פשוטים. וצריך גם לבקש על כל דבר ודבר. כמה אפיקורסות יש במחשבה שלא צריך לבקש על דברים קטנים. וכי הקב"ה צריך את הבקשה שלנו רק בדברים גדולים, ודברים קטנים נסתדר לבד ו'לא נטריח אותו? לחתן ילדים צריך מיליון שקל, שם הקב"ה הוא הכתובת, אבל לברך על כוס מים שהכל, זה לא הקב"ה... זו הרי אפיקורסות! זו בדיוק המטרה של מאה ברכות, שלא יהיו שאלות כאלה. אלא על כל דבר ודבר, זה הרבש"ע, בין להודות בין לבקש.

אתה נכנס לחנות ורוצה לבחור נעליים. אין ברכה על זה.

וזה לא חייב להיות דווקא בברכות. אתה נכנס לחנות ורוצה לבחור לעצמך נעליים. אין ברכה על זה. באופן טבעי אתה ניגש ומבקש מהמוכר שייתן לך כמה זוגות וכמה דוגמאות. עולה בדעתך לבקש מהקב"ה שיזמן לך את הנעל הטובה בשבילך? ואסור שתהיה ההרגשה "כמה אפשר להטריח את בורא עולם, גם על שטויות כאלה אני אבקש ממנו?" אדרבא, תבקש כל דבר, תחיה את הקב"ה!

עלה פעם בדעת מישהו, שהוא בריא והכל מתפקד ברוך ד',